

Престолонаследник Александар II Карађорђевић
и принцеза Катарина у Манастиру Добрун,
29. августа 2004. године, на прослави
200-годишњице Првог српског устанка

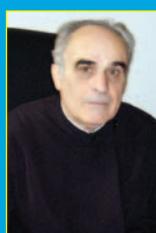
Порука

**Митрополит Николај
ДРАГИ МОЈ
НАРОДЕ СРПСКИ**

Интервју "Сокола"

**Пестолонаследник
Александар Карађорђевић
НА ДОБРОБИТ
НАРОДА**

Гост "Сокола"

**протојакон
Радомир Ракић
У КОРИСТ СРПСКЕ
ЦРКВЕ А НА ДОБРО
НАШЕГ НАРОДА**

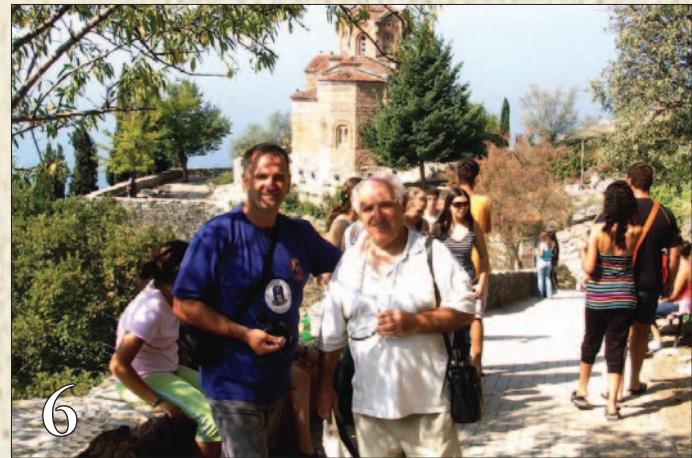
Запис са Златибора

**Славко Хелега
СКРОМНЕ ЖЕЉЕ
ЈЕДНОГ ДЈЕЧАКА**

Репортажа

**Радоје Тасић
ЈЕСЕН НА
МАЦУТАМА**

Дио активности Српског соколског друштва “Соко”:

1 - 4: Посјета и учешће на фестивалу у Сокобањи, Република Србија;
5 - 8: Посјета и учешће на фестивалу у Охриду, Република Македонија

“СТИЖЕМО” И У БИБЛИОТЕКЕ

Ево нас пред Вама са новим издањем “Сокола” кога све теже финансијски покривамо, али зато све лакше технички и текстуално припремамо. Резултат тог својеврсног компромиса је часопис кога Вам нудимо као штиво које има за циљ да буде препознатљив хроничар, духовни и културни подсјетник све бројнијим читаоцима на просторима Дабробосанске епархије, али и далеко шире, све до најудаљенијих српских крајева дијелом свијета.

Часопис “Соко” је, тако, за релативно кратко вријeme и уз скроман број излажења постао признат и ради читан. Али, та ласкова пажња нас још више обавезује да из броја у број подижемо квалитет текстова, ширимо број сарадника и тема.

Оно што је, без сумње, неизбјежно је дужна захвалност Његовом високопреосвећенству Митрополиту дабробосанској Николају, Издавачкој кући “Дабар” и управи манастира Добрин, без чијет би благослове и сваке врсте помоћи часопис “Соко” тешко достигао садашњи ниво, пажњу и поштовање.

У традиционалном обраћању читаоцима Митрополит Николај овот пута се одлучио на своју бесједу из давне 1991. године која, након толико бурног времена, одише миротворношћу и свевременошћу.

У рубрици о легендама објављујемо први дио текста о чувеном Марку Краљевићу, а из наше православне прошлости представљамо Вам светитеља Ђанила II архиепископа српског.

Гост “Сокола” је протођакон Радомир Ракић, професор Новог завета на Богословском факултету “Свети Василије Острошки” у Фочи, а наши млади сарадници су Вам приредили интервју са престолонаследником принцом Александром Карађорђевићем.

Ускотрачна пруга и стари добри ћиро већ неколико година је вишеградска развојна туристичка шанса, али пруга никако да прође даље од тунела у Глоговој. И тако, док наш ћиро каска, онај у сусједној Мокрој Гори не може да освоји све бројније туристе. Уз два паралелна текста, из Вишеграда и Мокре Горе, жељели смо да вам представимо исти циљ, са различitim приступима, а ваше је да извучете закључке.

Под насловом “Светлост светиње” нудимо Вам текст посвећен 150 година од фочанске цркве Светог Николе, а у нашој редовној рубрици “Живот у природи” говоримо о храни и здрављу.

И овај пут говоримо о негативностима у друштву, а у запису са Златибора представљамо вам скромне жеље дјечака који је рођен приликом српског егзодуса из Хрватске.

Ту је и редовна рубрика “Равногорци”, а под насловом “Стамена на Дрини ћуприја” обиљежавамо 111 годину од великог поводња 1896. године.

Вишеградска ћуприја била је истинска инспирација и учесника овогодишњег 14. Међународног ликовног саборовања у Вишеграду, те нашег сликара Хаџи Бранка Никитовића, учесника недавног ликовног Саборовања у Бугарском граду Кистендилу.

Подсећамо Вас на недавне идеје за уређење Спомен разреда Иве Андрића, уз искрену жељу да то не остане на идеји, већ да прерасте у стварни дуг према нашем нобеловцу. Слиједе, потом, бројни текстови из културе, а провирили смо и на сусједни Међавник у Мокрој Гори, у називима уличица препознанши присуство Иве Андрића.

“Соко” вас информише и о току изградње Спомен обиљежја страдалим српским жртвама од стране усташа у Старом Броду, а у рубрици “Историјски осврти” нудимо Вам текст под насловом “Немањићи и Бока”.

У Кичинеру, у далекoj Канади, исељени Срби из Горажда, и ове године нису заборавили свој крај, своју цркву и своју новоосновану библиотеку “Божидар Горажданин”.

“Јесен на Маџутама” је занимљив репортажни запис о овом вишеградском крају који плијени недирнутом љепотом, али упозорава због запуштености и бесперспективности наших села и због миграције становништва које је стари крај препустило на чување неколицини својих старијих.

У овом броју представљамо Вам Лазу Лазаревића, а од вишеградских актуелних пјесника Драгицу Грбић.

Ту је и запис из манастира Увац “Пут Ботопознања”, те серијал текстова и фотографија који представљају бројне активности чланова секција Српског соколског друштва “Соко”.

Биљежимо и 10 година Издавачке куће “Дабар” и 11 година истоименог часописа Епархије Дабробосанске, а ту је и репортажа о све рјеђем занимању из вишеградског краја - о смоларима, као и већи број актуелних вијести.

Редакција “Сокола” одлучила је да од овог броја свим Народним библиотекама на подручју Сарајевско-Романијске и Горњедринске регије убудуће бесплатно доставља по два примјерка часописа, у циљу обогаћивања њихових новооснованих завичајних збирки. “Соко” ће и даље ићи на приличан број адреса бесплатно и један дио тиража ће бити дариван, али ће то бити знатно мање од досадашње праксе, јер желимо да поспјешимо продају и бар дјелимично помогнемо редовније квартално излажење.

Пред нама су Божићни и Новогодишњи празници. Дочекајте их и проведите у радости, миру и весељу.

Славко ХЕЛЕТА

ЧАСОПИС ЗА КУЛТУРУ И ДУХОВНО ПРОСВЈЕЋИВАЊЕ

С БЛАГОСЛОВОМ МИТРОПОЛИТА
ДАБРОБОСАНСКОГ г. НИКОЛАЈА

Издавач:

Српско соколско друштво
“Соко”-Добрун-Вишеград

За издавача:

Милан Комад, предсједник

Уређивачки савјет:

предсједник: Благоје Андрић
чланови:

Бранко Никитовић, Драгутин Станчић,
Драган Ђокић, Александар Савић,
синђел Јован (Гардовић)

Главни и одговорни уредник:

Славко Хелета
тел: (065) 536-386

Технички уредник:

синђел Јован (Гардовић)

Уредник у редакцији:

Александар Савић

Редакција:

Александар Савић, Славко Хелета,
Радоје Тасић, Љубомир Мутапчић,
Младен Томић (фотографије),
Ђорђе Ђурић, Наташа Глоговац

Адреса редакције:

ССД “СОКО”, 73247 Добрун, РС
Тел: (058) 483-123, (065) 431-505

soko@gmail.com
sokodobrun@yahoo.com

Компјутерска припрема:

Издавачка кућа “ДАБАР”

Тираж:

1500 примјерака

Штампа:

А. Д. „Мићо Соколовић”, Рогатица

Часопис излази тромјесечно

Садржај

Умјесто уводника	
“СТИЖЕМО” И У БИБЛИОТЕКЕ	4
Порука	
ДРАГИ МОЈ НАРОДЕ СРПСКИ	5
Интервју “Сокола”	
НА ДОБРОБИТ НАРОДА	6
Фељтон – у времена староставна	9
КУЛИН БАН (наставак из прошлог броја)	9
Наша прошлост	
СВ. ДАНИЛО II АРХИЕПИСКОП СРПСКИ	10
Легенде	
ДИВИЋ ГРАД	11
Гост “Сокола”	
У КОРИСТ СРПСКЕ ЦРКВЕ,	
А НА ДОБРО НАШЕГ НАРОДА	12
Текућа проблематика	
ЧЕКАЈУЋИ ЋИРУ ТРИ ГОДИНЕ	15
ПАРЊАЧА ВУЧЕ МИЛИОНЕ ДИНАРА	16
Православље	
СВЈЕТЛОСТ СВЕТИЊЕ	17
Живот у природи	
ИСХРАНА И ЗДРАВЉЕ	19
Отворено о негативностима	
НАРКОМАНИЈА	20
Запис са Златибора	
СКРОМНЕ ЖЕЉЕ ЈЕДНОГ ДЈЕЧАКА	21
Равногорци	
ЕНГЛЕЗИ И АМЕРИКАНИЈИ	
ТРАЖЕ ПОМОЋ ОД ЧЕТНИКА	22
Хроника	
СТАМЕНА НА ДРИНИ ЂУПРИЈА	23
Култура	
ЂУПРИЈА - ИСТИНСКА ИНСПИРАЦИЈА	24
СПОМЕН РАЗРЕД ИВЕ АНДРИЋА	25
СМЈЕЛИ КОРАК У СВИЈЕТ РИМЕ	25
ПОЛИЦЕ СВЕ ПУНИЈЕ КЊИГАМА	26
ПРВА НАГРАДА САВУ ШКОБИЋУ	26
НОВЕЛОВИЋУ У ЧАСТ	27
АНДРИЋ НА МЕЂАВНИКУ	27
Историјски осврти	
НЕМАЊИЋИ И ВОКА	28
Дијаспора	
ГОРАЖДЕ ЧУВАЈУ У СВОМ СРЦУ	29
Репортажа	
ЈЕСЕН НА МАЈУТАМА	30
Поетска страна	
ЛАЗА ЛАЗАРЕВИЋ (1851 - 1890)	32
Вишеградски пјесници	
ДРАГИЦА ГРБИЋ	33
Запис из манастира Увац	
ПУТ БОГОПОЗНАЊА	34
Активности ССД “Соко”	
КУД “СОКО”	
Манастир Добрун - Вишеград	35
Репортажа	
ПРИЧА СМОЛАРА МИЛОВАНА	38
Виести	
Разонода	46

ПОРУКА

Бесједа Митрополита дабробосанског господина Николаја на Скупштини у Босанској Крупи, 1991. године

ДРАГИ МОЈ НАРОДЕ СРПСКИ

Два су фактора допринела што се наш народ одржао у најтежим часовима своје историје - здрав дух и јака вера. Ова два чиниоца се стално прожимају, тако што је први увек потпора другом.

Син сам овога краја, па како не живим овде, није ми свеједно што сте сви забринути за своје срећније и благословеније сутра. Човек сам у великој радној активности, без које се у иностранству не може човек одржати нити напредовати. Чини ми се да тај дар Божји овде није схваћен као неопходност живота појединца и заједнице, односно државе.

Прошлост нам говори да се у послератном времену помињао радник и рад, а колико је све то било вредновано говоре резултати. Мудром свету и смерној памети отварао се и отвара народ као цвет сунцу, претварајући се у животу у суштину свога бића. Народ лако препознаје фалсификат, надменост, суетну гордост и неисправност побуде. Ретко који народ има тако развијено чуло за разликовање вредности у области добра и зла, да својом логиком срца одваја плеву од корова.

Разочарење које је овладало у душама народа, у овом времену, изазвало је општу узнемиреност и дубље је од обичног губитка у одређене социјалистичке идеале и социјалистичку демократију. Ствар није само у појединим грешкама ранијег социјалистичког погледа на свет, него што се у име слободе, једнакости и братства зацарио чудовишни деспотизам, створио општи раздор и паничан страх са рушењем економског живота. Због тога, слом „друштвеног идеала“, не само што води у анархију, већ не тражи ни политички индиферентизам.

Ако ја знам ради чега уопште живим, на чему је утврђено моје биће и чему оно служи, ако је мој живот загрејан и оживотворен правом вером која ми доноси радост, свежину и јасност, онда ћу умети да изградим свој дом и да одредим спољашње услове и поредак који ће најбоље одговарати садржају мого живота. Овај поредак и ови услови живота за мене ће непосредно бити виши циљ. Знаћу зашто љубим и прихватам једно и одбацујем друго. За мене неће бити идоли они који траже људске жртве и који ће у тренутку разочарења пасти, већ они који су на путу пуног смисла мого служења Богу и народу...

Када се говори о бољој будућности не може се избегти потпуно ослањање на омладину. Наравно, рачунање на омладину зависи од њеног васпитања, од њене умне и моралне јачине. Зависи од тога куда ће је повести друштво, да ли путем добра, среће и напретка или путем зла и пропasti. Пошто је за сваки народ потребно да га доцније омладина води добру, она треба да је способна за таква важна и велика дела. Први услов да се омладина може ставити на чело свога народа јесте тај да са-ма буде морално и интелектуално на беспрекорној висини, да је васпита-

на у хришћанском духу, у духу правичности, самокритичности, истинитости, човечности и племенитости. Сем тог моралног садржаја у себи, омладина треба да је добро уведена у интелектуални живот, да располаже знањем из разних струка, да ради на здравственом и економском добру друштва у целини.

Нарочито се обраћам младима, јер од вас очекујем да чините више добра међу људима него што је чињено. Видим у вама осећај да у туђој срећи и туђем добру видите своју срећу и своје добро. То се постиже стваралачким радом и учењем на делотворности предака. Видим у вама гвоздену вољу и снагу са којима се у себи може угушити свака ниска склоност. Верујем да знате да су сва прекомерна чулна уживања и телесне насладе врло шкодљиве по људе и да ниски прохтеви доносе понижења и беду, као и духовно растројство у којем се живот трагично завршава.

Ако нисте, потрудите се да заволите знање, рад, ред, истину, правду, братољубивост, честитост и достојанство, па ћете бити срећни и поносни што осећате да чините оно што је богоугодно,сталожено, добро и човечно, паметно и племенито. Народ који има овакву младеж мора ићи путем моралног, интелектуалног и економског напретка. Школска и ваншколска омладина је потребна школи, цркви, науци, уметности, култури, народу и држави. Ако се у животу све зида на истини, правди, поштењу, карактеру и мудрости, не може бити промашаја било које врсте, каквих је било до сада.

Ово говорим управо вама младима, а разуме се и осталим, што човечанство преживљава веома тешке и, рекао бих, судбоносне дане. Наш је народ у својој прошлости преживео многе тешке дане, много невоља и недаћа. Два су фактора допринела што се наш народ одржао у најтежим часовима своје историје - здрав дух и јака вера. Ова два чиниоца се стално прожимају, тако што је први увек потпора другом.

Наш народ је одржала вера у Бога, вера у постојање већих, духовних способности, вера у човеково више назначење, вера у победу истине и правде над лажи и насиљем, победа над злом, духа над материјом, те вера у суд Божји и одговорност човекову за сва његова дела. Та вера одржаће српски народ и у овим годинама брзих промена и настојања од стране многих да га разједине и да га доведу до међусобних размирица, као што су га довели у Другом светском рату.

Не дајте се завести, уз поруку песника: „Где ја стадох ти продужи, што не могох ти одужи...“

ГОСТ “СОКОЛА”

Престолонаследник АЛЕКСАНДАР КАРАЂОРЂЕВИЋ

НА ДОБРОБИТ НАРОДА

СОКО: Ваше Краљевско Височанство, сви се сјећамо Вашег боравка у манастиру Добрун, приликом прославе 200 година од Првог српског устанка. Какве сте уштинске тонијели са тада, можда највећа скупија послије Газимесане, 1989. године?

Веома смо захвални Његовом Високопреосвештенству Митрополиту Николају. Срећан сам што сам са својом супругом био у манастиру Добрун, обое имамо веома лепе успомене на ту посету и веома смо задовољни због обнове и рестаурације манастира и прелепог конака. Била је то веома импресивна и дирљива прослава обележавања 200. годишњице Првог српског устанка. Носимо драге успомене из Републике Српске и сећање на лепо гостопримство. Мој предак Карађорђе био би веома задовољан.

СОКО: Како чијаште љоруку коју српска историја шаље Србији? Чему се окренуши, коме се окренуши? Не понављамо ли данас неке кораке за које се показало да воде на српанијицу?

Прошли смо кроз веома тешка времена, све се још није слегло и наш народ је претрпео много због лошег вођства и диктатуре. Наш регион је претрпео страшне конфликте и страховита цепања која су дубоко утицала на народ. Изгубили смо јако пуно времена, јер је међународна заједница имала погрешну слику о нама. Да, ми учимо из историје и то је важно, али данашња ситуација је другачија и сложенија. Морамо радити заједно за бољу будућност и градити будућност за цео наш народ. Морамо преузети бригу о нашој судбини и направити план. Не смејмо прихватити да нам се намећу унапред смишљена решења. Морамо узети учешћа у европској политици, морамо јасно представити нашу позицију, радити на нашем имиџу и на побољшању наших односа са јавношћу. Наши политичари имају веома тежак задатак у решавању замки и проблема. Да бисмо опстали, морамо узети судбину у своје руке и радити на дисциплини унутар наших редова. С тим у вези, наши политичари о томе треба да имају уједињен став.

СОКО: Је ли српска интелигенција елија (ono што шако називамо) значајним дијелом одрођена од српског народа? Које одлике треба да има истинска елија у ово смутно vrijeme?

Да бисмо напредовали морамо бити реални и гледати првенствено на добробит народа. Потребно нам је на хиљаде инвеститора и нарочито гринфилд инвестиција. Неопходно је обезбедити много више радних места и добар социјални систем. Морамо поштовати нашу историју и културу, али морамо имати визију за будућност и опстанак нашег народа. Морамо бити део Европе и тежити Европској унији јер ту, заједно са нашим суседима, припадамо и не смејмо бити попут усамљеног острва у среду Европе, док се све земље крећу ка Европској унији. Интелектуал-

ци и елија су део друштва у свакој земљи и они имају право да изразе своје мишљење, али такође треба и да допринесу будућности у позитивном смислу.

СОКО: Који су начини за очување јединствене српске националног шијела данас кад га границе парчују на више дијелова, а постоје и ошворене тежње да се уништи и свијест о том јединству (примјер власници у Црној Гори)?

Све што се догађало од 1989. је ванредно и наставља се, јер се проблеми нису решавали унапред, а недостајали су и планирање и стратешки рад. Шта је наш циљ? Наш циљ је да наставимо са стварањем снажне демократије и економски одрживе ситуације за све грађане који ће живети у миру, поштујући све религије и етничко порекло. То је могуће ако сви једног

дана постанемо чланови Европске уније.

СОКО: Познаш је да сте са Вашом супругом, принцезом Кајарином, били покретач и учесник бројних доброворних акција. Да ли најраду, духовну награду, за шаква дјела човјека прими већ у самом давању? Које је основно осјећање које прати пружање помоћи онима којима је она најиштребнија?

Наша је обавеза да помажемо људима којима је помоћ потребна. Нажалост, моја супруга и ја смо на нашим путовањима видели страховите ситуације и заиста смо се трудили да истински помогнемо и олакшамо хуманитарне прилике. Наша награда је добростање људи без обзира на то ко су, којој религији припадају и које је њихово етничко порекло. Сви смо Божија деца, имамо истог Бога и има места за све. Наш народ је много пропатио и заслужује мирну и успешну будућност.

СОКО: *Много наших људи ћослијерашних година је емигрирало и ћешају срећу далеко од свој завичаја. Колико је важно, посебно у живоју младих људи који су још као дјеца отишли са ових простора, не заборавши своје корјене, историју и културу?*

За нас је пресудно да наставимо са стварањем одрживе демократске нације са добром и чврстом економском базом, стабилношћу и добрым вођством. Не смемо дозволити да губимо младе таленте. Надам се да ће се они који су у тешка и болна времена отишли у потрази за бољом будућношћу, вратити у отаџбину и преузети водеће позиције како би наша земља напредовала и доживела економски успех. Не смемо дозволити даљи одлив мозгова, већ морамо заједно радити на томе да се млади људи врате у своју земљу како би овде употребили стечена знања и искуства. Наша култура, историја и корени су веома значајни зато их морамо чувати и поделити са светом.

СОКО: *У овим сушудим временима, млади људи у овој земљи су изложени разним искушењима, првенствено утицају разних секшија, дроге, алкохолизма и слично. Како останаш јак у вери у Бога, биши привржен својој светојајкој, православној и апостолској Цркви те одолиши свим искушењима новога доба?*

Поносан сам што сам Србин православац и дубоко поштујем наше вредности. Било би добро за нашу религију да узмемо учешћа у конференцијама светских хришћанских цркава и догађајима широм планете. Забринут сам јер се изолујемо и не промовишемо на разборит начин нашу српску православну веру. Морамо бити толерантни и поштовати све религије што укључује и Ислам, Римо-католичку и друге. Инсистирам на томе да људи треба да имају слободу избора у одлукама шта желе да буду и да на тај начин допринесу миру. Религија се не сме наметати. Религија треба да буде мирољубива и да промовише поштовање према свима. Противим се преласку у другу веру уколико тај прелазак није истински својевољан. Као хришћанин, Србин православац, верујем у мир, толеранцију и узајамно поштовање и пријатељство.

СОКО: *Шта бисише ћоручили младим људима у Босни и Херцеговини у овим ћесудним временима?*

Немојте да престајете да се надате бољој будућности. Још увек се налазимо у деликатној ситуацији и не знамо шта ће донети будућност. Наши политичари имају велику обавезу да раде на будућности и преговарају о новим ситуацијама и договорима. Без младих не бисмо имали будућност. Много је ствари које треба да се заврше, обаве и испланирају. Наши млади људи треба да добију најбоље могуће образовање како би се на што бољи начин суочили са будућношћу и постали наши будући лидери. Они такође, морају бити толерантни и радити заједно.

СОКО: *Како видиште ћоложај Србије данас и у близкој будућности?*

БИОГРАФИЈА ПРЕСТОЛОНАСЛЕДНИКА АЛЕКСАНДРА КАРАЂОРЂЕВИЋА

После нацистичког напада и окупације Југославије у априлу 1941. године, млади Краљ Петар II са члановима владе напустио је земљу пред инвазијом немачких снага и отишао у Атину. Краљ и његови супарници одбили су да се предају завојевачима у складу са традицијом успостављеном од оснивача династије "Црног Ђорђа" Петровића - Карађорђа, вође херојског устанка Срба против Отоманског царства 1804. године. Из Атине Краљ Петар II и његова влада одлазе најпре у Јерусалим, а затим у Каиро. Коначно, Краљ Петар са владом прелази у Лондон.

Краљ Петар II се оженио 1944. године у Лондону принцезом Александром од Грчке и Данске, ћерком Њ.К.В. трчкот Краља Александра и Аспазије Манос. Краљица Александра је 17. јула 1945. у лондонском хотелу Клериджес (Claridges) у којем су становали, родила сина - Њ.К.В. Престолонаследника Југославије Александра.

Даби Наследник престола био рођен на југословенском тлу, британска влада је, по инструкцијама председника владе Винстона Черчила, прогласила хотелски апартман број 212 југословенском територијом. Крштење Престолонаследника извршио је у Вестминстерској опатији Његова Светост Патријарх Гаврило, а кумови су били Краљ Џорђ VI и његова ћерка, тадашња Принцеза Елизабета, сада Њено Величанство Краљица Елизабета II.

По завршетку рата, комунистички режим који је узурпирао власт у Београду незаконито је спречио Краља Петра II да се врати у своју домовину. Њ.К.В. Краљ Петар није никада абдицирао. Краљ и Краљица живели су у изтнанству у више земаља (САД, Француска, Италија и Енглеска).

Њ.К.В. Престолонаследник Александар II школовао се у Ле Розеју (Le Rosey), Швајцарска, Војној академији Калвер (Culver Military Academy), Индијана, САД, Гордонстон (Gordonstoun School), Шкотска, и Милфилду (Millfield), Енглеска. Потом је ступио у Краљевску војну академију Велике Британије. Од 1966. године, као официр британске војске у којој је напредовао до чина капетана, служио је у 16./5. пуку Краљевских Копљаника на Близком Истоку, у Италији и Западној Немачкој. Пошто је напустио војну службу 1972. године, Престолонаследник Александар II, који говори неколико језика, посветио се међународној пословној каријери.

Иако је Краљ Петар II умро након дуге болести 1970. године, Престолонаследник је одлучио да у том тренутку не користи титулу Краља за коју је веरовао да не представља много док је у егзилу. У исто време, јасно је ставио до знања да се не одриче титуле нити династичких права на трон.

Године 1991. Престолонаследник Александар у пратњи своје супруге Њ.К.В. Принцезе Катарине и сина Њ.К.В. Принца Наследника Петра, Њ.К.В. Принца Филипа и Њ.К.В. Принца Александра допу-

товао је у Србију. Том приликом одушевљено су их поздравиле стотине хиљада људи који у Престолонаследнику виде оличење света најбољег за демократску будућност у облику уставне парламентарне монархије. Пре револуционарних промена 5. октобра 2000, Престолонаследник је посетио Србију 1992, 1995. и 2000. године. Он је такође посетио Црну Гору и Косово и Метохију 1999. године, а Босну и поново Црну Гору 2000. године. Престолонаследник са породицом живи у Краљевском двору у Београду од јула 2001. године.

Као убеђени борац за демократију и људска права, Његово Краљевско Височанство је одлучио 1989. године да се веома активно придружи борби свог народа да се ослободи наслеђа деџенија диктатуре и ауторитарних режима. Престолонаследник Александар имао је састанке и био у сталном контакту са демократском опозицијом и демократски оријентисаним људима широм бивше Југославије. У новембру 1999. године Престолонаследник је сазвао у Будимпешти велику конференцију демократске опозиције. После Будимпеште, уследио је састанак у Бања Луци у јануару 2000. године. У априлу исте године Престолонаследник је сазвао велики кључни скуп у престоници Грчке, Атини. Ови састанци довели су до убедљиве изборне победе тадашње српске опозиције на септембарским изборима 2000. године. Престолонаследник Александар неуморно доприноси сарадњи и јединству међу демократским политичким странкама у процесу преobražaja своје отаџбине у једно истински демократско друштво за све грађане, без обзира на њихово политичко убеђење, вероисповест и етничко порекло.

Престолонаследник много путује, среће се са великим бројем светских лидера, политичара и парламентараца и даје многобројне интервјује медијима.

Његово Краљевско Височанство венчаче се 1972. године у Виламанрике де ла Кондеса (Villamanrique de la Condesa) у Шпанији са Њеним Царским и Краљевским Височанством Принцезом Маријом да Глоријом од Орлеана и Браганце, из бразилског Царског Дома. У том браку рођена су три сина: најстарији - Принц Наследник Петар - рођен 1980. године у Чикагу, у америчкој држави Илиној, и близанци - Принчеви Филип и Александар - 1982. године у Ферфаксу, у америчкој држави Вирџинија. Брак је окончан 1983. године.

Престолонаследник се оженио 1985. године у Лондону Катарином Батис из Атине. Кум на венчању био је Његово Величанство трчики Краљ Константин, а сведок је био Њ. К. В. Томислав Принц Југославије, стриц Престолонаследника Александра. Венчање је обављено у Српској православној цркви у Лондону.

Њ.К.В. Престолонаследник Александар II воли скијање, једрење, скијање на води, роњење и подводну фотографију. Титулу шампиона британске војске у скијању освојио је 1972. године. У круг Престолонаследниковог интересовања спадају и музика, позориште, информациона технологија и текући догађаји широм света.

Данас смо у веома тешкој ситуацији. Морамо учинити све што можемо како бисмо дошли до компромисног решења за Косово и Метохију које ће обезбедити будућност нашем народу и заштиту нашој вери, историјском и културном наслеђу. У потпуности подржавам напоре наше Владе у преговорима за праведно решење. Морам да кажем да се гнушам наметнутом решењу и налазим да је то неприхватљиво. Образовао сам се на Западу где се принципијелно заступају преговори и искрено посредништво. Сједињене Државе и Европска унија су доказали да нису искрени посредници, већ намећу једнострano решење. Сматрам овакав став недемократским и неправедним. Наши грађани су истрпели довољно под диктатуром и општим лудилом.

Такође, уопште нисам срећан што је наш народ удељиван због појединача. Нажалост, постоје двоструки стандарди, после донаторске конференције за Авганистан одржане у Токију која је прошла без предаје и једног члана Ал Каиде или Талибана, Ирак је добио милионе чак и пре него што су лидери (бедни шипил карата за играње) откривени. Захвалан сам на помоћи коју смо примили од Европске уније, Сједињених Држава и других земаља, али требало је да одиграмо боље, нарочито након шокантног и криминалног бомбардовања. У сваком случају, два појединача би, ако су још увек живи, учинили свима господску услугу кад би се предали. Ако су још увек живи, они немају храбrosti јер су се многи већ предали. Морамо наставити даље.

Наша будућност је у Европској унији и то што пре. Не постоји други пут осим Европске уније. Ми припадамо Европској унији са свим нацијама које су већ чланице и које ће то постати. Ми не можемо и не смејмо постати било чија сателит-држава. Окружују нас Мађарска, Румунија, Бугарска, на северу је Словенија, земље које су данас чланице Европске уније и не можемо одлагати наш улазак. Бићемо чланица Европске уније и учествовати у свим њеним пословима као и остale чланице.

СОКО: Да ли имаје неко рјешење за тренутну ћолијичку ситуацију у Републици Српској и Босни и Херцеговини, или уопште, шта мислиш какво би рјешење тренутне ћолијичке кризе имао Ваш дјед краљ Александар I?

Дошло је време да окренемо лист и преговарамо о будућности Босне и Херцеговине. Није ништа ново рећи да је Босна и Херцеговина са свим вештачка држава којој је потребно трајно разумно решење за све њене грађане, како би им будућност била боља. Постоји потреба за јединственим политичким решењем које ће договорити све стране, без екстремистичких елемената, ради будућег компромиса и интеграције са суседима, поштујући људска права и отворене границе. То значи да би све стране требало да седну, преговарају и обезбеде изводљив и разуман план на који неће утицати тактички, окрутни ставови из иностранства. Сви ми треба да водимо рачуна о нашем региону и његовој судбини, као и да створимо будућност за све грађане региона. То такође значи да наши политичари треба више да мисле на народ, а мање на себе саме. Народ и његова будућност треба да буду на првом месту.

Припремили:
Н. Глоговац
Ђ. Ђурић

ФЕЉТОН – У ВРЕМЕНА СТАРОСТАВНА

КУЛИН БАН

(наставак из прошлог броја)

Пошто је Босна вијековима прије појаве Кулин бана била у саставу првобитне српске државе, како биљежи сам Константин Порфирогенит у својим записима (*In administrande imperio*) и вјерска организација по пријему хришћанства била је јединствена. Тако бан Кулин, као византијски намјесник у Босни, након раскола Цркве, заједно са родбином, као и са 20 000 својих поданика на сабору у Милама прелази на Православље. Због тога долази до низа вјерских оптужби против њега и босанских „херетика“, како их назива Угарска због свог вјечитог претендовања да Босна је у састав Угарске, као и да се народ хрсти у римокатоличку вјеру, која није имала никаквог упоришта међу народом, зато што нису служили српским језиком који се говорио у Босни, него на латинском. Из тога крили су се и конкретни политички мотиви и циљеви. Уколико би краљ Емерик угарски успио свргнути Кулина, онда би Босна била у саставу Угарске и признала би папску власт. Краљ Емерик је имао толики негативан став према Кулину, те се у једном писму жалио папи да је бан Кулин упао у Угарске дјелове Србије и одвео неке римокатолике у ропство као поданике угарске круне, те да пријети да ће и преостали дио земље узети. Ово нам јасно говори и побија садашња мишљења да је бан Кулин био угарски вазал, а још јасније прецизира то да, за разлику од свог претходника бана Борића, није био ни политички повезан са угарским краљем.

У јунтардинастичком сукобу Немањића, између „римокатолика“ Вукана и његовог брата Стефана, којег је Стефан Немања поставио за свог наследника пред своје упокојење, Кулин је отворено стао на Стефанову страну, пружајући му и војну помоћ да се врати на престо. За разлику од Кулина, угарски краљ је 1202. године помогао Вукану да збаци Стефана, па је тако ушао поново у сукоб са Кулином и сматрао је да уз Вуканову помоћ може окренути ка Босни и довести је у своју политичку зависност. Да заобиђе могући крсташки рат, који му се припремао, лукави и опрезни Кулин бан, одмах је показао вољу да у погледу вјере прихвати све што од њега тражи римска курија, бар док се не смире страсти. Папа је почетком априла 1203. године послao свог изасланика у Босну да укаже на босанско народно „кривовјерје“. На Билином пољу код Зенице одржан је Сабор са старјешинама народним, баном Кулином, његовим војсковођама и бројним народом. Папа је под пријетњом крсташког рата и истребљења босанских „херетика“ тражио да се Босанци одрекну свог православног учења и праксе. Ту је мудри Кулин бан потписао у договору са својом властелом и народом, акт о одбацивању „херетичког“ учења у Босни. Изјава је потписана 8. априла 1203. године, њу су потписали бан Кулин, дубровачки архијакон Марин, као и седам црквених поглавара, укључујући „дједа“ Драгича и „госте“ Љубина и Дражету. Билинопољска изјава представља значајан историјски извор за познавање вјерских и политичких прилика у средњовјековној Босни.

Текст изјаве: „У име вјечнога Бога, створитеља свега и ојкудиштеља људског рода, године од његова ушјеловљења 1203, шесте године господина Јане Иноћенћа 3.

Ми, приори оних људи, који смо се до сада на њособан начин називали љовљацима хришћанског имена на ћодручју Босне, избрани као представници свих, у име свију који припадају браћиству наше заједнице, у присутиносима господина Ивана Касамариса, капелана врховног свештеника и од Римске цркве у Босну због ћодца њосланог, у присутиносима господина бана Кулина, господара Босне, обећавамо пред Богом и његовим Светима да ћемо ослушати вјерни на-

редбама и командама свеће Римске цркве у живоју и владању нашем као и да ћемо слушати и живјети према њезиним наредбама. Гарантијујемо у име свију који припадају нашој заједници и из наших су мјеста, са свим имањима и сопственима, да нећemo никада убудуће сlijediti ојачину кривовјерја.

У првом реду, одричемо се раскола, због којега смо озлодлашени, и признајемо Римску цркву, нашу мајку, главом свега црквеној јединици; обећавамо да ћемо у свим нашим мјестима, где се налазе заједнице браће, имати богољубље у којима ћемо се као браћа заједнички саслушати да јавно јевамо ноћне, јутарње и дневне часове. У свим ћемо црквама имати олтаре и крстове, књиже, како Новог ћако и Старог завјета, све како то ради римска црква. У сваком нашем мјесту имати ћемо свештенике, који морају барем у недјељу и на благдане, према црквеним одредбама, читати мисе, слушати исповједи и давати ђакоре.

Поред богољубље имати ћемо ћробља, у којима ће се ђакори браћа и дошљаци ако онђе случајно умру. Најмање седам ћупића на годину примијати ћемо из руку свештеника Тијело Господње, а то значи: на Божић, Ускрс, Духове, благдан апостола Петра и Павла, Узнесење Дјевиће Марије, на њезино рођење и на сјомен Свих Светих.

Од цркве одређене ћослове обдржавати ћемо и чувати оно што су наши стари мудро одредили. Жене, које буду припадале нашој дружби, биће ће одијељене од мушкарца како у сопственицима ћако и у блажоваоницима, а нико од браће неће сам са самом разговарати, ошкуда би могла произоћи зла сумња. Наши ћемо унапријед примијати некога или неку удашу, осим ако се узајамним споразумом, обећавши уздржљивост, објавије заједнички обраћати.

Славити ћемо светијачке благдане одређене од Светих Отаца и никога, за којега бисмо са сигурношћу знали да је манихејц или неки други кривовјерјац, нећемо примијати да са нама сlijanju. И како смо одијељени од осталих светијовњака живојом и владањем, ћако ћемо се ћакојер разликовати од ћехом, која ће бити заптворена, необојена, измјерена до ћлježanja.

Од сада се нећемо називати хришћанима, као до сада, него браћом, да не бисмо, себи приписујући то име, другим хришћанима наносили нејправду. Кад умре учитељ, од сада за ваздух, приори са вијећем браће, бојећи се Бога, изабраће ће сlijepšinu којега треба ћити ћословији римски првосветијеник. И ако Римска црква буде хијела нешто додати или ублажити, вјерно ћемо прихватити и обдржавати. Да ово има снагу за ваздух, доказујемо нашим ћословом.

Дано код ријеке Босне, на мјесту које се зове Билино поље, 8. априла 1203.

Потписујемо: Драгич, Љубин, Дражета, Прибии, Љубен, Радош, Владош, бан Кулин, Марин архијакон дубровачки.

Чин одрицања од „херетизма“ показао се само као тактички потез, повучен у самоодбрани да би се избегла опасност крсташког рата против Босне. Треба имати у виду да је Сабор на Билином пољу одржан у вријеме 4. крсташког похода 1202-1204 и мудри тактички потези Кулина бана спасили су Босну од крсташа. Услијед свих ових пријетњи и вањских притисака, народ се ипак није одрекао свог православног вјерског учења, а томе је допринијео и строги монашки световасилијански ред, који је већ тада био присутан у Босни. О томе говоре и остати базилика у том крају, од којих је тренутно најактулнија она испод брда Хамида код Зенице, али и бројне испосничке келије у стијенама, у околини Бобовца. Сви храмови тада изграђени су имали олтар окренут према истоку, без обзира што су се у унутрашњости тих храмова често налазиле и ствари римокатоличке.

(наставак у следећем броју)

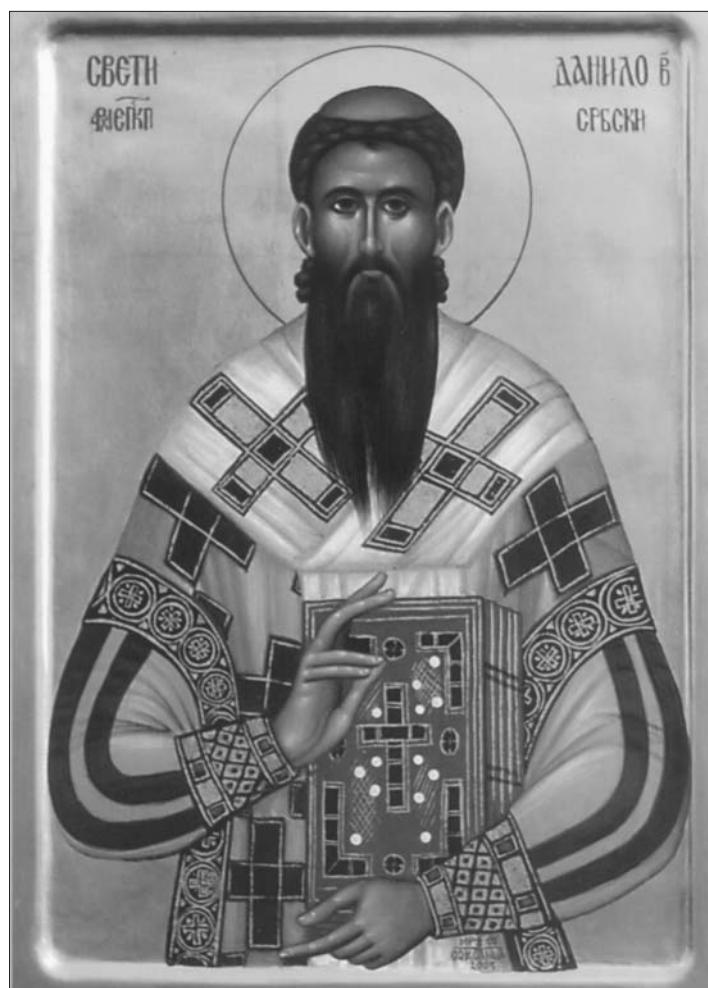
Приредио: Дејан Мирић

НАША ПРОШЛОСТ

СВЕТИ ДАНИЛО II АРХИЕПИСКОП СРПСКИ 1324-1337

Данило потиче од властеотске (властелинске) породице о којој мало знамо, изузев да је остао јединац пошто су му родитељи рано померли, још док је био дете.

Од детињства је чезнуо за књитом иако су се родитељи противили, желећи да син остане везан за дом.

Рано је дошао на двор краља Милутина, али искрено наклоњен подвигништву, Данило реши да се посвети монашком животу. Својим примерним животом, постом и молитвом привукао је пажњу своје сабраће, а за њега је убрзо сазнао и архиепископ Јевстатије II и позвао га себи у манастир у Пећи. Иако се Данило томе противио ипак се по краљевој препоруци одазва позиву архиепископа и отиде код њега, где убрзо прими чин јеромонаха.

Пошто је умро хиландарски игуман Киријак на сабору је Данило именован за игумана.

На игумански трон је изабран у тешка времена. То је време кад разуздане каталонске хорде руше свето-

горске манастире, међу њима и Хиландар. У таквим околностима итуман Данило постаје ратни стратет и дипломата.

Храбро брани свој манастир и јуначки подноси ратне невоље и глад. Испазао је велику храброст када је са благом и драгоценостима кренуо у Србију и дошао у Скопље краљу Милутину. Иако та је краљ задржавао Данило се поново вратио у манастир Хиландар. Својом појавом осоколио је бранитеље, тако да је каталонски вођа ускоро ухваћен, а његова ратничка опрема послата српском краљу.

Послије тешких ратних дана, овај искрени подвигник повукао се са итуманског трона у келију светитеља Саве у Кареји. Као и светијетљ Сава и итуман Данило је морао да иде у Србију да мири браћу - краља Милутина и краља Драгутину. У Србији је Данило изабран за епископа Бањског, са сједиштем у манастиру Бањској, где је краљ чувао своје драгоцености.

Прихватио је овај избор уз услов да се може поново вратити у Свету Гору.

Давнашњу жељу да посети Свети град Јерусалим омео је краљ Милутин који га је позвао у Србију с намером да преузме престо светитеља Саве на архијепископском трону после његовог престављења. Данило је, међутим, препоручио хиландарског итумана Никодима, а он је постављен 1317. за итумана хумског.

После смрти краља Милутина остао је одан и његовом наследнику - сину Стефану Дечанском.

Мудра реч, духовна снага списака Данила мирила је завађене и зближавала разједињене.

Убрзо, у 1324. години престави се архијепископ Никодим и краљ Стефан позва епископа Данила да поново дође "ради саветовања". По доласку у Србију 14. 9. 1324. на Крстовдан краљ сазва "сабор" који једнотално изабра епископа Данила за архијепископа свих српских земаља.

У Пећи је подигао манастир Богородицу Путеводитељицу са два храма, светог Јована и светог Арсенија. Саградио је цркву св. Никодима. Обновио је припрату манастира Жиче.

Једно од највећих Данилових дела је књижевни опис "Живот краљева и архијепископа српских".

Пореклом властелин, по потреби дипломата, по нужди политичар, по надахнућу књижевник, по души монах-подвигник Данило је у срцу био православни хришћанин. Преставио се 20.12.1337. год. Мошти овог српског светитеља чувају се у Богородичној цркви у Пећи.

припремо С. Александар

ЛЕГЕНДЕ

... о Марку Краљевићу

ДИВИЋ ГРАД

Пико и не чујно плови црна галија у сјени хридина, што се дижу на морској обали испод Свете Горе. Лагани вјетрићи блуде тихом јетном ноћи, прокаченом воњом халуга и рузмарина. Море се љешка и љешти сребрним одјевима; мирно је и спокојно – једино тамо далеко, гдеј се оно бијели пржина на малом затону, виђаш плаху игру таласића на пијеску, па до твог уха допире угашен шумор и мукло брујање: рекао би, да неко стење и потмуло плаче у тајне ноћи тишини зачаране ноћи. Света Гора диже се над морем као жртвеник крцат вијенцима и кита у велих ноћних цвијетова. Манастири се бијеле и сјају као огромне жртвовне купе од чисте срме, а чемпреси по стрминама и обронцима наличе склопљеним рукама, штоно их побожни дивови пружише према небу.

Тромо и опрезно броди галија у сјени хридина – мнијеш аветлађа лута по водама, свете душе мртвијех калуђера плове ка гори жртвенику, да изреку до краја у покују мирне ноћи још не измољене молитве.

Чудна је лађа наједнапут стала пред литицом; мора да је мимоиће, па излази полагано из сјене, открива се мору и мјесецу.

Сред равне палубе, руку скрштеним на прсима и склопљеним очију, спружио се јунак на узнак главе и укочених удова. На галији су само два морнара, два калуђера, који опрезно упиру у дуга весла; тихо веслају, мраморком шуте, као да се боје, да не прену блиједа вitezа из његова вјечнога санка.

Возе игуман Васо и ђакон Исаја са обале Урвин планине у Вилиндар цркву лешину славног јунака.

Зањихаше се чемпреси на Светој Гори, заталасала се пучина, а муклије и тужније заплакаше валови поврх пијеска на дну затона, кад море и гора угледаше црну лађу. Забрујаше далека звона манастирска, безброй дрхтавих свијећа сину на обронку брда, грмну мртвачко опијело, – поворке калуђера иду низ стрмину к морској обали да дочекају мртве остатке јунакове.

Плови црна галија према копну. Она два морнара напрежу све своје силе, да је сретно поведу у пристаниште и испуне до краја завјет. Ал, ето, облак хрли као стријела мирном ведрином; уставио се поврх лађе, ухватио се горњих крајева јамбора и цијело јато дјевојака силази низ крижеве и конопе на палубу. Игумен Васо и ђакон Исаја пустише весла и шутке гледају у то ново чудо.

Дјевојке клече около јунала; лију сузе, и тих тужан плач озивље се наоколо, праћен шумом чемпреса, жалбом мртвачкога опијела и муклијем удаљем валова о далеке хриде и пржине.

Ој, Краљевићу Марко, чекале смо дugo на тебе и зазва смо те, тужне и невољне, са врлети наше Учке горе, тамо сред далеке земље. Прогнаше нас у оном крају из градова и села, са пољана уз ријеке и питомих обала уз море сиње. Поломљене су тамо све гусле, скршене тамбуре; клонује је и подивљао нам народ, па доћосмо да те потражимо и поведемо у онај крај, да помогнеш и доскочиш. И мртва те нађосмо на овој црној лађи, последња надо наша, једи ни спасу наш!...

Исплакаше се дјеве, па устадоше и приступише ка мртвом тијелу да га дигну и понесу са собом.

Стан'те, виле дјевојке! Камо ће те са мртвијем јунаком? запи игуман Васо. Нашао сам га усрд Урвин планине на зеленој долами под јелом крај студеног бунара. На високој грани, откуд је са пута на погледу, угледах његову књигу, а књига каже да се јунак покопа. Врго сам мртвог Марка на свога коња, снео сам га на обалу морску, сједох с њиме на галију и одвезох га Све-

тој Гори. Пустите да га изведем под Вилиндар, да га унесем у цркву, да му прочитам што самртну треба и да га укопам сред бијеле цркве Вилиндаре. Ка-мо ћете с мртвим јунаком виле дјевојке? Сит је рата, вина и женскога милова-ња. Одјеко је главу коњу Шарину и укопо га у хладну замљу; пребио је на четворо своју бритку сабљу, сломио је на седмеро своје бојно копље, а узо је перни буздован у десницу руку, па га бацио с Урвин планине у дебело море... Лего је испод јеле и уснио вјечни санак праведника... Војевао је шест стотина годин дана, па се јунак уморио... Откуда јурнусте?... Камо хрлите?... Наш је био Марко за живота, па наш нека буде и послије смрти.

Ал дјеве не чују ријечи Светогорца Васа; дигоше на бијеле руке снажно трупљо јунаково, лете полако у вис и роне у облак, што се још увијек мота по-врх јамбора црне галије.

Ој, виле дјевојке! Кличе игуман. Не би му дакле суђено да дријема свој вјечни санак у тихом миру наше Свете Горе! Носите ли га можда у Шарган планину, у гору вилинску, где се јунак братимијо са виласама нагоркињам, или можда у бијели Скадар, где га оно роди мајка Јевросима, мрком крају Вука-шину?... Не мари покојник за вилинске игре ни за гроздне винограде и бујне маслинке на бреговима зелене Бојане, – понесите га радије на равно Косово и копајте му раку крај онога камена, под којим труну младе кости Бушка Југо-вића... Ој, виле дјевојке, чувајте лешину јунака од додира робова и кукавица! Дигните му радије огромну ломачу на Шари планини и посијајте његов пепео брдима и пољанама цијеле нам домовине!

Кличе игуман Васо у шуму валова, у шуштању чемпреса, у брујању звона и све то јачем појању побожних калуђера, а онај се облак поврх галије от-кида полагано с јамбора, па се мота у сјајно клупко, и јури, брз ко мисао, над морском површином у далеке западне крајеве.

Високо, између неба и земље, поврх мора и језера, преко гора и плани-на носе виле укочено тијело Марка Краљевића.

Тужно бугаре дјевојке у своме лету, а дубоко под њим грме ријеке и шу-море шуме као да оплакују мртвога јунака.

Пролетеше виле Македонију и кршну Албанију, а сад им пуче пред очи-ма недогледна пучина Јадранског мора. Огроман и крвав запада мјесец у сиње валове. Далеко на обзору дижу се облаци да прекрије небо и прогутају звје-зде. Море се мршти, смркава и тамни, а нагао вјетар удара са југа, гони пред собом облачине сличне престрашеној круди наказних бикова и шиба море ја-ким канцијама. Јадран се заталасао и узбио, врије и кључа као вода у котлу, таласи се пропињу и ваљају муклом ломљавом а олујне птице дижу се из сво-јих камених гнијездца и срћу кријештећи у шум и мећаву. Небо се смркло, по-тамнило море и земља; олујни бијесови јуре на облачинама налични дивовима на хрпту наказних коња; доле у мору као да видиш безброй отворених грла и жвале, што ричу и грме ујасну олујну пјесму Јадранскога мора.

Наглије од галеба, брже од стријелице, лете с мртвим јунаком виле дј-евојке пред кишом и вјетрином тамо према маглама и далеком сјеверу.

Сред мрке ноћи тјера вјетар на буљуке маглу по лукама и драгама пуль-скога залива. Град је пропао у таму и тмору. Ни трага грађанина или кмету: умукше сви гласови, утрнуше се све свијеће, на жалима пустих затона царују ноћас тмица, магла и вјетрина.

(наставак у следећем броју)

ГОСТ “СОКОЛА”

Протођакон Радомир Ракић, почасни доктор Универзитета Источно Сарајево, професор Новог Завета на Богословском факултету “Свети Василије Острошки” у Фочи

У КОРИСТ СРПСКЕ ЦРКВЕ, А НА ДОБРО НАШЕГ НАРОДА

Протођакон Радомир Ракић, дугогодишњи службеник Светог Архијерејског Синода Српске православне Цркве и Српске Патријаршије, почасни је доктор Универзитета Источно Сарајево и професор Новог Завета на Богословском факултету “Свети Василије Острошки” у Фочи.

На нашу молбу љубазно се одазвао да у рубрици - Гост “Сокола”, у најкраћим цртама читаоцима представи свој животни пут.

Рођен сам 1938. године у Ваљевском крају и потичем из сељачке, патријархалне средине. Знате, пре овог последњег рата у Богословију су углавном ишла сеоска деца и ретко их је било из града. Срећом, данас је ситуација другачија јер и свештеничка деца иду у Богословске школе. Имао сам ту срећу да је из наше куће поникао професор Богословије, био је то мој рођени стриј протођакон Војин Ракић, који је дуго година предавао у Призренској, а потом и у Београдској Богословији. Свакако да је и он допринео мојој одлуци да се определим за ово школовање, присјећа се Ракић.

СОКО: Тако сте, као малолетан дјечак, кренули у Призрен, практично на границу са Албанијом, где се у то vrijeme nije moglo bez lичne carte.

Призрен је у то време био погранична зона, свега дванаест километара од Албанске границе, где су биле неопходне пограничне дозволе, које су се добијале на основу личне карте. Онда смо се ми довијали на разне

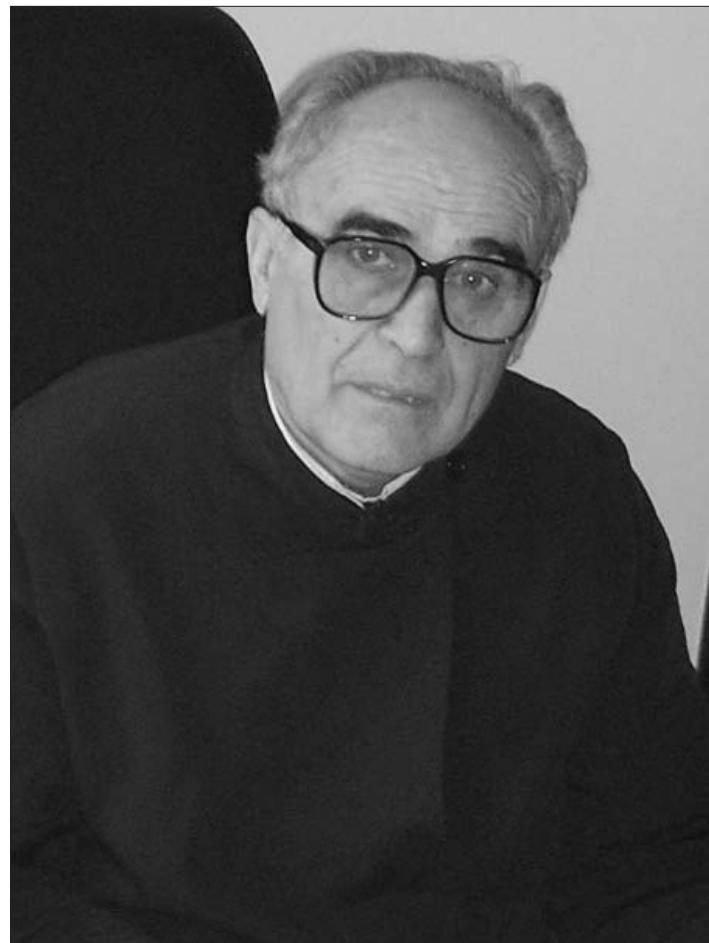
начине и уз помоћ веза успели добити личне карте. Била је то затворена школа, не као ове данашње. Сва комуникација са светом, породицом пре свега, била је преко писама, а за телефоне нисмо ни знали. Мада у основној школи нисам био најбољи ћак, овде сам се предано дао на учење. Било је то место где се заиста учило. Сећам се, кад сам дошао у Призренску Богословију ставили су ме у први ред, јер сам био најмањи, а кад сам је завршио, седео сам у последњем реду, јер сам био међу најизраслијим.

СОКО: Како сте се одлучили за наставак школовања на Богословском факултету.

Епископ призренски, данашњи Патријарх Павле, дао ми је дозволу за наставак школовања, пошто сам ја био на њетовој Епархији. У препоруци је кратко написао: “У корист Српске Цркве, а на добро нашег народа”. Била је то прва тенерија Богословског факултета у Призрену, од света нас 12 студената. Међу њима су били професор Калезић, епископ Лаврентије, епископ Атанасије Јефтић, затим митрополит Амфилохије, па ректор Карловачке Богословије Марко Шпановић, свештеник Душан Кујунџић, Воја Чаркић... Била је то мала, компактна група која је била определена на истинско учење. Нисмо имали довољно уџбеника, као данашње

генерације, тако да смо на смену читали по један примерак књига, неке скрипте чак и половили да би паралелно учили. Била је то права јагма за знањем и за књигама.

СОКО: А након завршетка Богословског факултета.

Професор Димитријевић је имао обичај да шаље нас свршене студенте на Старо-католички факултет у Берну. То је једна мала црква која се одвојила од Римске цркве 1870. године, на Првом Ватиканском концилу. Ту су студирали многа значајна имена Српске православне Цркве, као што је Владика Николај Велимировић, који је ту 1908. године докторирао. Ја сам ту 1962. године

Протођакон Радомир Ракић је рођен 25. јула 1938. у Осладићу, Ваљевска Подгорина, од родитеља почивших Бранислава и Данице. Основну школу завршио је у Осладићу (Плавањ) и Ваљевској Каменици. Петоразредну Богословију у Призрену похађао је од 1953. до 1958. године. На Богословском факултету СПЦ у Београду дипломирао је 1962, а на

Филолошком факултету Универзитета у Београду - одсек за антистику 1965. године, стекавши звање професора енглеског језика и књижевности. У међувремену је провео четири семестра на Старокатоличком факултету у Берну. Говори енглески, немачки и руски језик са којих преводи богословску литературу.

Једно време је радио у Институту за експерименталну фонетику и патологију говора у Београду да би се од 1. септембра 1976. године запослио у Српској патријаршији, тада је дуго времена водио ресор спољних (мисијских) послова при Канцеларији САС-и. Од 1975. до 1983. године био је уредник "Православља", да би овај лист у својству главног и одговорног уредника поново преузео почетком 1998. и водио га до 2002. године. Од 1974. до 1975. године био је уредник "Гласника, службеног листа Српске православне цркве". Дуже времена вршио је дужност уредника верско-научног часописа "Теолошки потледи" (1968 - 1989). Од 1969. до 1984. године био је секретар Комисије САС-и за исправку Вуковог превода Новог Завјета, који је објављен као званични превод СПЦ 1984. године.

Представљао је СПЦ на многим међуцрквеним и свеправославним скуповима, семинарима и конференцијама (Бугарска, Грчка, Аустрија, Немачка, Швајцарска, Енглеска и др), да би, по службеном положају, нетовоа сарадњу са Светским саветом цркава у Женеви и са западним црквама. Тако је, као делегат СПЦ, учествовао на скупштинама Светског савета цркава у Најробију (Кенија) 1975. и у Канбери (Аустралија) 1991. године. Затим је са рефератом учествовао на стогодишњици Утрехтске уније (савеза старокатоличких цркава) у Утрехту (Холандија) 1989. године. Као пратиоц блаженопочившет патријарха Германа присуствовао је свечаностима 25-годишњице Светског савета цркава у Женеви (1948 - 1973), а са епископом жичким Стефаном започео је пројекат финансијске помоћи СПЦ Светског савета цркава и западних цркава новопланираној згради Богословског факултета, на једном скупу овог тела у Ивердону (Швајцарска) 1980. године. Организовао је десетак међуцрквених конференција и семинара у бившој Југославији.

У последње време, као секретар Митрополита дабробосанског Николаја, с другим члановима Међуре-

писао постдипломски студиј на два семестра, у превасходној жељи да учим немачки језик. Касније сам, поред немачког на Филолошком факултету дипломирао и енглески језик.

СОКО: Након тога почиње ваша дугогодишња служба у Српској Патријаршији.

литијскот већа Б и Х остварио је више службених путовања у стране земље ради разговора о новонасталом стању у тој области и пружања стварне слике у свету (Брисел, Токио, Њујорк - Вашингтон - 1998; Аман 1999. и Иран 2000).

Са енглеског, немачког и руског језика првео је многобројне студије и чланке, као и књите: "Пођите у миру" (Зборник православних мисионарских есеја), (Београд, 1989); "Књига о икони" (Крагујевац, 1990), затим одлични савремени приручник за верску наставу "С нама је Бог" од С. Колумзине (са одобрењем САС-и 1992), а са немакот стандардно дело "Свет Новог Завета" од Едуарда Лозеа (до сада два издања 1986. и 1992).

Приредио је српско издање Библијског атласа од Тима Даулија (издање Библијског друштва 2000. г.), као и већи број независних библијских карти, међу којима је стандардна зидна карта Палестине; колекцију ових карата објавила је Рашко-призренска епархија 2002. г. Објавио је свој Библијски речник (1992, 1994, 2002. и 2004. године).

У редакцији протођакона Ракића изашле су многе богословске књите, на првом месту "Православна енциклопедија" (превод са руског) у два тома (Нови Сад 2000), као и "Православна црква" од епископа Калиста Вера (Београд, 2000), затим "Првенство апостола Петра - Гледиште православне цркве" (Крагујевац, 1989), "Свети Григорије Палама и православна мистика" од Јована Мајендорфа (Београд, 1983), "Библија је у праву" (Крагујевац, 1986. и 1992. г.), као и сви коментари на књите Светог Писма Новог Завјета из пера митрополита дабробосанског Николаја (дванаест књита), који су намењени школској настави у богословијама. Затим, он је редактор "Библије у 365 прича" (Београд, 1983, прво издање). Уредио је стручна богословска дела: др Душан Глумац, "Библијска археологија" (Србије, 1999); др Милош Ердељан, "Општи увод у Свето Писмо Старог Завјета" (Србије, 2000); Стеван Веселиновић, "Лекције из Светог Писма Старог Завјета - Законске књите" (Србије, 2000), где је дописао девет наставних јединица сходно новом програму за шесторазредне богословије, и друге. Сарадник је "Енциклопедије Православља" (Београд, 2002), у три тома, где је обрађивао библијске појмове.

На Богословском факултету СПЦ као лектор енглеског језика ради од 1991. године, а на Богословском факултету у Фочи предаје Нови Завјет од 1998. године. Често учествује у радио-емисијама намењеним духовном образовању.

Рукоположен је за ћакона 23. априла 1973. године. Ожењен је супругом Јасмином, професором сурдопедагогом, са којом има сина Предрага, теолога. Живи и ради у Београду.

Ја практично пуних 40 година радим као ино-кореспондент, званични преводилац Патријаршије за Енглески и Немачки језик. Упоредо сам од 1975. до 1983. године, у комунистичко време, био и уредник "Православља", када је то било тешко радити. И ни један број није био забрањен, а имали смо тираж од 25.000 примерака. Данас је он око 7.000, мада се мора признати да тада није било епископских издања.

СОКО: Јесте ли имали проблема са тадашњом цензуром.

Сећам се, Владика Амфилохије је 1976. године превео од проте Димитрија Дудка "Питање и одговор". Пошто је Дудко живио у Москви мислио сам, ако је то штампано у Русији, зашто неби било и код нас, у "Православљу". И тако се у том тексту појави реченица "да је атеизам извор зла". Дође уdbаш па каже "то ви мислите на нас комунисте"! Одемо ја и главни уредник Милисав Протић код истражног тужиоца, поневши спорну књигу и тек схватимо да је штампана у Паризу, а не у Москви. Срећом тужилац ништа не предузима, али чује то Патријарх Герман и позове нас. Он започне причу "како су се два попа посвађала у олтару и један попљује оног другог. Попљувани поп тужи другог Владици Жичком, речима: попљувао је мене - попљувао је на Светог Духа. Тако сте и ви пљунули на "њиховог" светог духа. Запитам, ко је њихов свети дух, а блатопочивши Патријарх Герман одговори: како не знаш, па Тито! И тако се то ипак све добро заврши".

СОКО: Као сте се определили за просвјету.

Деведесетих година прошлога века креће нагло интересовање за Богословске школе и факултете, када се укључујем као предавач. За време мот школовања у ове школе девојке нису смеле прекорачити праг. Данас је то другачије, што потврђује да се и Српска православна Црква умногоме модернизује.

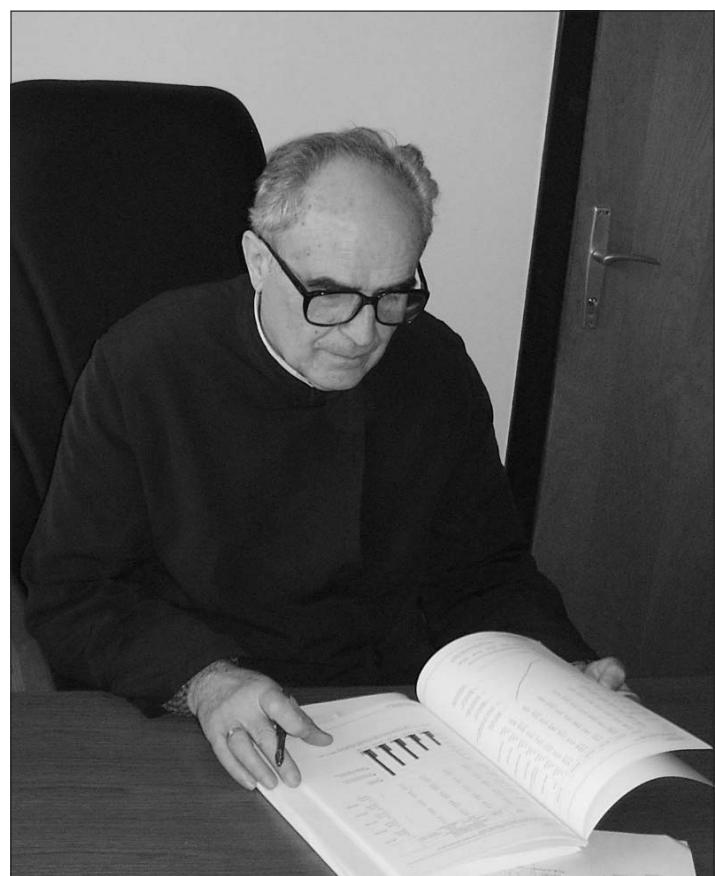
СОКО: Како сте се оdlучili на рад на Енциклопедији Библије.

Са првим данима демократије на овим нашим просторима одлучио сам да искористим своје знање, уз знање енглескот и немачкот језика. Тако почнем са радом на овој Енциклопедији, прво приредивши Библијски речник. Једноставно сам видео да су наши преводиоци, лектори, новинари, јавни и културни радници били напрото задахнути западном терминологијом. Као да им је увек било боље све што прочитају на енглеском или немачком. Тако им је био правилији Бетлехем од Витлејема, Јерузалим од Јерусалима. Или пак Хеброн од Хеврона, па лична имена Абрахам уместо Аврама, Јакоб уместо Јакова и слично. Дакле, превасходни циљ ми је био да овом Енциклопедијом објединим источну варијанту читања Библијских имена и личности. То је прва стручна књига, ове врсте, на Балкану, која се користи на свим Богословским факултетима Српске православне Цркве, па и у иностранству.

СОКО: У којој мјери се млади људи враћају православљу.

Ми смо раније имали институцију баба, које су унучад тајно крштавале, али нисмо имали такозване матур-

шчике, као што је случај са Рускињама, које и кад се удају за протестанта, задржавају високу свест о припадности православљу. Данас је у Републици Српској ситуација знатно повољнија јер је у школама уведена веронаука, тако да се преко деце уџбеници уносе и у књигу. Тај стадијум у Србији још увек није превазиђен. Млади се враћају православљу на разне начине, преко књижевности, уметности, затим богослужења. У целини примећује се да млади све више желе да иду у цркву и да посећују проповеди. На томе се, свакако, морају знатно више ангажовати свештеници. Истина, они су превише оптерећени са својим парохијским пословима,

због чега немајуовољно времена за организовање разних акција са децом, са омладином. То дружење много значи и оно је, практично, литургија после литургије.

СОКО: Колико свештеници могу утицати на смањење разних порока.

До оне мере до које досетну у парохији. Можда би то могли чинити неком врстом "активиста" по квартовима и селима, а добро би било да се угледамо на неку врсту социјалног приступа цркве, како то раде на западу. Млади људи по парохијама могли би се организовати по систему патронажних служби, да помажу старим и изнемоглим парохијанима. Зашто свештеници у нашим црквама неби издвојили мало средстава да се обиђу и верници који се лече у болницама и томе слично.

СОКО: Ваша кратка порука младим људима.

Човек се увек под нашим кровом осећа далеко боље и заштићеније.

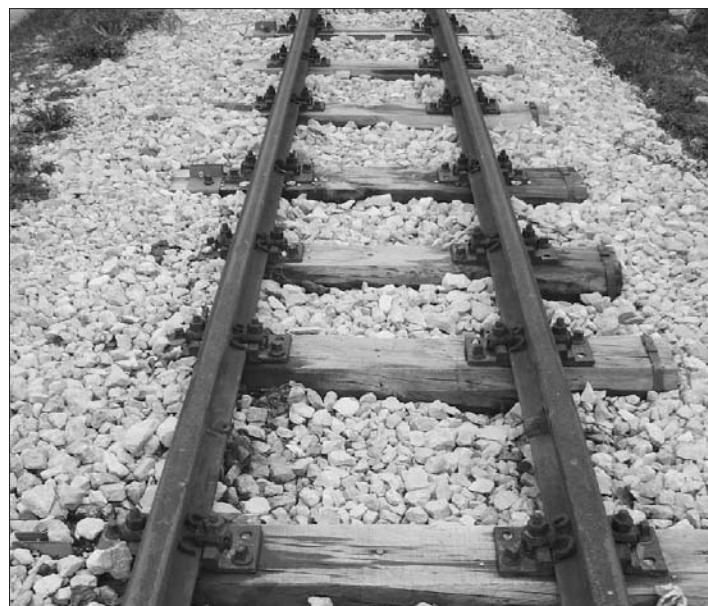
Разговарао: Славко ХЕЛЕТА

ТЕКУЋА ПРОБЛЕМАТИКА

Зашто касни изградња туристичке ускотрачне пруге Вардиште-Вишеград?

ЧЕКАЈУЋИ ЂИРУ ТРИ ГОДИНЕ

Вишеград, октобар 2007,
Ни највећи скептици нису могли повјеровати да ће туристички воз на ускотрачној прузи Вардиште-Вишеград каснити толико дуго, да су шине, постављене на највећем дијелу ове пруге дужине 18,5 километара, одавно и буквально зарђале!

А подсећања ради, први радови на обнови ове, 1978. године укинуте ускотрачне пруге, почели су крајем марта 2004. године.

И управо средином те 2004. године Жељезнице Србије, у жељи да ову вишеградску туристичку пругу повежу са "Шартанском осмицом", у рекордно кратком року завршавају свој дио колосијека до границе у Вардишту, очекујући да ће то на исти начин брзо урадити и "наша страна".

Предузеће "Ремонт пруга" из Сарајева до 15. маја 2006. године успјело је поставити шине до Добруна, када је приређено и велико славље, али на жалост након тога овим дијелом обновљене пруге никад нису почели саобраћати туристички возови.

Градња пруге је настављена и овог прољећа је ипак стигла надомак Вишеграда. Али, тада је стала на самом излазу из тунела Глогова, 1700 метара пред циљем, до платоа некадашње зграде старе жељезничке станице у Вишеграду. А стала је због још увијек неријешених и натомиланих инфраструктурних проблема, насталих још након укидања некадашње ускотрачне пруге. А познато је да је за њихово рјешавање неопходно обезбедити додатна два милиона марака, због чега се општина Вишеград опредјелила за кредитно задужење, јер из текућег буџета за то нема довољно средстава.

У изградњу ове туристичке пруге, која је развојна шанса ове општине, Влада Републике Српске, Жеље-

знице Републике Српске и општина Вишеград уложили су око 9,5 милиона марака, а популарни ђиро још увијек мирује и не зна се кад ће почети клапарати атрактивним кањоном Рзава.

Најпростија рачуница каже да је вријеме новац, те да су у овај пројекат до сада уложена средства адекватна износу скоро два годишња буџета општине Вишеград. Управо због те чињенице од планера туристичког и укупног развоја Републике Српске се с правом очекује да што прије скину са дневног реда свакодневне тубитке и предузму хитне мјере како би се ова пруга коначно завршила, а самим тим и непотребни губици претворили у добитак, развој туризма и запошљавање људи.

Нема сумње да је изградња ове пруге вишеструк оправдана, јер је ослоњена на изузетно искуство "Шартанске осмице" у сусједној Србији, где одавно, још од средине 2004. године, са нестрпљењем очекују да расперете тужве све бројнијих туриста на Мокроторској жељезничкој станици, отварањем ђирине линије према Вардишту, Добрину и Вишеграду.

Био би то почетак реализације плана туристичких радника Бајине Баште, Златибора, Мокре Горе и Вишеграда о успостављању такозваног "Туристичког крута".

Славко Хелета

Вожња уског рачном пругом туристички хит у Србији

ПАРЊАЧА ВУЧЕ МИЛИОНЕ ДИНАРА

МОКРА ГОРА

Директор Музејско туристичког комплекса "Шарганска осмица" у Мокрој Гори - Драган Ђокић потврдио је да се "Ћиром" од Кремана до Мокре Горе и границе са Републиком Српском ове године превезло око 80.000 туриста.

"Број туриста који би се возили популарном парњачом вишеструко би се повећао да композиција продужава до Вишеграда, који путницима може да понуди културно-историјске споменике, топлу бањску воду, риболов у Дрини као и пловидбу дринским језерима", каже Ђокић.

Руководство "Шарганске осмице" преговара са Жељезницама РС о уступању на коришћење рестаурираног и опремљеног путничког вагона уског колосека, који се налази на обновљеној прузи у Вардишту где "чека" ћирину композицију, како би га укључили у композиције које вуку парњаче или дизелке најљепшом пружном петљом у свијету на Шаргану.

"Цијене вожње "Ћиром" од Кремана до Мокре Горе нису мијењане три године и износе 500 динара по особи за одрасле и 250 динара за децу, а дневно се због изузетно великог интереса возе и по три туре", додаје Ђокић.

Жељезнице Србије морају за све бројније туристе да у Мокрој Гори изграде веће смјештајне капацитете, затим паркиралишта за аутобусе и спортске терене за једнодневне излетнике.

"Оно што ми у Мокрој Гори немамо има Вишеград и жељно очекујемо да Жељезнице Српске и општина Вишеград ураде незавршени дио пруге у дужини мањој од два километра, измјесте аутобуску станицу и изграде мост у Глотовој, како би "Ћира" након 29 година поново запиштао у граду на Дрини", истиче Ђокић.

Дакле, на потезу су Жељезнице Српске.

Pagoje ТАСИЋ

ПРАВОСЛАВЉЕ

150 година цркве Светог Николе у Фочи

СВЈЕТЛОСТ СВЕТИЊЕ

Храм Светог Николе у Фочи

Храм Светог Николе у Фочи саграђен је 1857. године. Била је то прва светиња подигнута у том траду након 357 година.

Како штуро свједоче документа, у граду на ушћу Ђехотине у Дрину, који се у најраније доба звао Хотча, била су два православна храма.

У центру града, недалеко од пијаце, где се окупљало највише свијета још у оно вријеме када је горње Подриње било у саставу старе српске државе Рашке, у Хотчи је, у романичком стилу, саграђен православни храм. Била је то тробродна базилика чији су зидови били дебели 110 сантиметара како би могли носити тешку камену конструкцију. Светиња је, како су стручна истраживања показала, настала најкасније у тринаестом вијеку.

Друга црква налазила се на десној обали ријеке Дрине, на заравни која се звала Каурско поље. У попису хочанског хаса из 1470. године, наведено је да је та црква имала своје калуђере којима је на кориштење дато околно земљиште. То показује да је црква у то вријеме била активна, а по свему судећи, припадала је Милешевској митрополији, која је била средиште митрополије за БиХ и, све до пада под турску власт, ду-

ховно средиште православља. Ваљаних доказа, који би поткријепили претпоставку да је једно вријеме у Хотчи било средиште Милешевске митрополије, нема.

Стару цркву у центру града порушили су Турци, највјероватније 1501. године, и на њеним темељима сазидали Цареву џамију, која је, управо због тога што је зидана на темељима православне ботомоље, у односу на друге исламске вјерске објекте, била другачија. Када је порушена црква на Каурском пољу не зна се, али је у документима остало забиљежено да је, 1886. године, када су копани темељи за аустроугарску касарну на десној обали Ђехотине, пронађено старо православно гробље. У гробљу су ископане двије тешке монолитне цисте, односно шкриње. Оне показују занимљив начин сахрањивања важних, високих црквених достојника. Гробна комора је исклесана у станцу камену, који је пажљиво обрађен и обликован по изгледу људске фигуре. На такав начин сахрањивано је у ранохришћанској добу, што указује на могућу старост цркве. Једна камена циста се налази испред музеја у Фочи, а друга је, половином прошлог вијека однесена у Земаљски музеј у Сарајеву.

Пуних 357 година у Фочи (која се тако зове од почетка петнаестог вијека) није било православне богомоље.

За градњу цркве Светог Николе на узвишењу по над града тражена је, и уз велике тешкоће, добијена дозвола високе порте у Цариграду. Земљиште за храм даривала је Савка Влаисављевић Јовичић, супруга францискот трговца Димитрија, која је била из угледне дубровачке племићке породице Влаисављевића. Она је уједно била и последња племићка у Фочи. У знак захвалности за тај племенити гест, њени земни остаци су 1874. године сахрањени у порти цркве, која је, због ометања приликом градње, опасана шест метара високим зидом. Градња цркве трајала је десет година. Главни немимар био је Спасоје Вујић, родом из Тетова у Македонији, а мајстори су дошли из Далмације.

Црква Светог Николе је саграђена у стилу модификоване старе рашке трајевинске школе. У основи је четвороугаоног облика са три улаза. Главни улаз је посебно украсен полукружним каменим луком ишараним народном орнаментиком којом доминира раширења винова лоза. Црква је имала дванаест кубета са стране и средишње велико кубе. Са крстова и јабука испод крстова висили су велики метални ланци, који су различили на бродска сидра. Рађено је то по узору на руске цркве које су имале симболику спасоносног брода који у хришћанској идеологији персонификује цркву. Црквена кубета, која су била прекривена оловом, порушила је аустроугарска војска како би олово претопила за израду муниције.

Црквене двери допремљене су из Трста. Поред владичанске столице, са обје стране, налазе се у камену лијепо извајане статуе лава. Очito да је тај украс рађен по узору на много старије статуе лавова који се налазе у Студеници и Дечанима. Црква је освештана 20. септембра 1857. године.

Све до 1975. године у порти цркве био је стари дрвени звоник који је, дванаест година касније, замијењен новим.

За све године постојања црква Светог Николе је била стјециште духовног, просветног, културног и спортског живота српског народа Фоче. Ботату библиотеку, многе драгоцености, иконе и сасуде, уништиле су усташе 1941. године.

Божијим промислом, захваљујући вјерном народу, многе драгоцене црквене књите, иконе и црквени предмети су сачувани. Међу њима је и једно руком писано четворојеванђеље, иконе из прве половине седамнаестог вијека и бројни предмети ручне изrade.

У старим, мудрим књигама, записано је:

„наша слава гледа из дубине вијекова кроз зенице манастира и цркава”, а наша светишица су галије које на једрилима својих порука и своје љепоте носе наш народ. Због тога наше светиње треба чувати и обнављати, јер се кроз њих једино и ми обнављамо. А Свети Апостол је упозоравао: “Будимо мудри, јер су дани зли”.

Радисав Машић

Унутрашњост храма Светог Николе у Фочи

ЖИВОТ У ПРИРОДИ

ИСХРАНА И ЗДРАВЉЕ

Кинека пословица каже: *Ко гогда је отаџ болести, мајка јој је лоша исхрана.*

Ако тачно знате које намирнице треба да једете, или да избегавате, зависно од вашег здравственог стања, значи да расположите јединственим ботатством знања за лечење или превенцију здравствених тетоба.

Важно је знати: "начин исхране је једини важан одлучујући чинилац здравља који је потпуно под вашим надзором. Само ви одлучујете шта ће ући у ваша уста и стомак, а шта неће. О осталим важним факторима здравља, као што су квалитет ваздуха који удишете, бука којој сте изложени или емоционална клима око вас, не можете увијек одлучивати, али о томе шта ћете јести - можете. Штета је проћердати добру прилику да се утиче на своје здравље" (др Ендрю Вејл, аутор књиге "Природно здравље, природна медицина").

Храна је чудотворна

За већину нас, чудесни лијекови резултат су сјајних идеја фармацевутских генија - чаробне куглице спровођене у некој лабораторији с циљем да излече све наше тетобе.

Али зар није право чудо што бијели лук може да убије ћелије рака? Што састојци у спанаћу могу да забобе и паралишу ген који би иначе изазвао рак трлића материје и сл.

Будите сигурни да уношење хране никако није обичан догађај за милијарде људи. Шта ћемо изабрати, све више зависи од нас, јер су нам научна открића показала да свакодневна исхрана има огроман утицај на здравље и дужину живота.

Храна има ту способност да подстакне ум и поправи расположење. Она може да убрзата у мозак енергију од које ћемо мислити брже и радити боље. Може да нас извуче из депресије и лошег расположења.

Способности хране су и ово:

- Чува очно сочиво да у старости не постане не-прозирно услед катаракте;
- Шири ваздушне путеве, олакшавајући дисање;
- Подмлађује трепље, ситне длачице које трепереле у ваздушним путевима и помажу борбу против хроничног бронхитиса;
- Ствара супстанце које изазивају нагла погоршања реуматичног артритиса или ублажавају артритичне болове и отоке;
- Покреће главобоље и нападе астме али их и спречава;

- Повећава отпорност желуџа на стварање чира;
- Отклања црвенило, свараб и бол код псоријазе;
- Подстиче организам да производи више природних ћелија убица и интерферон за борбу против инфекција;
- Напада бактерије и вирусе истом жестином којом то чине и лијекови произведени у лабораторији;
- Лијечи дијареју (пролив) код дјеце и затвор код старијих.
- Мијења имунитеет, стварајући отпорност према обичној и поленској кијавици.
- Храна уме да се умеша у такозване природне процесе старења. Може да успори пропадања организма;
- Храна је водећи лијек двадесет првог вијека.

Литература: Џин Карпер "Храна ваш чудесни лекар"

Припремио С. Александар

ОТВОРЕНО О НЕГАТИВНОСТИМА

НАРКОМАНИЈА

Које су то најочигледније и најчешће манифестије утицаја дроге на децу које би родитељима могле да буду знак за узбуну?

Дете постаје затворено. Често се задржава до касно кад иде у шетњу, не одговара на питање где је било. Посебно треба обратити пажњу на његово понашање, када почиње да лаже без нарочитих разлога за то.

Упоредо са тубитком интересовања за школу и за друге активности, повећавају му се финансијеске потребе, које оно покушава да задовољи на било који начин, укључујући пустошћење новчаника родитеља и изношење из куће ствари које му не припадају.

Нагло му се, без очигледног разлога, мења понашање, час је претерано брђиво и весело, час изгледа напаћено, апатично, бледо. Посебан опрез треба да изазову код родитеља промене апетита код детета, ако њихово чедо ћео дан ништа не једе, ноћу поједе све што има у фрижидеру, или ако одбије храну неколико дана узастопајуће, а онда наједном почне нормално да једе, мада наизглед није било болесно.

Код детета које раније није имало неке посебне таленте, приликом узимања одређених препарата може да се развије неочекивана потреба за стваралаштвом. Њега наједном почиње да одушевљава цртање, писање, музичирање...

Као главни објективни показатељи нарколози наводе стање зеница. Проширене, сужене зенице или зенице које не реагују на светлост - очигледан су знак употребе наркотика.

Родитеље треба да опомене присуство непознатих предмета у кући: шприца, јефтиних цигарета, различитих врста лула, новчаница савијених у виду ролнице, стаклених комадића прецизног облика, куглица од алуфолије, таблета са цртежима чија намена није јасна, различитих прашкова, иситњених биљака, разређивача, туба са лепком, непознатих бочица са хемијским средствима за домаћинство...

Дакле, ако вам дете често изгледа као да је пијано (прича развлачећи речи, тетура се кад хода, избегава сусрете са старијима) или при томе не мирише на алкохол, право је време да се озбиљно заинтересујете за његово стање.

Шта након признавања

Најкомплекснији проблем је како се понашати према детету наркоману, и како га убедити да крене на лечење?

И поред дечјих учењивања, обмана, изнуђивања новца, родитељи морају да остану мама и тата и да по сваку цену покушају да спасу сопствено дете. Како?

Убеђивањем, молбама, захтевањем да дете остави ту погубну активност, молећи се за душу детета, које је кренуло путем пропasti. Лекар нарколог А. Г. Данилин сматра да је, поред разговора, неопходно предузимати врло јасне осмишљене радње, које се могу поредити само са радњама лекара и реаниматолога. Чим родитељи сазнају да је њихово дете наркоман, они морају да му одмах ускрате "чепарац". Родитељи треба да стекну сасвим јасну представу да сав новац наркоман троши за куповину наркотика. Такође, родитељи треба да се припреме и за то да ће дете стално да их лаже. Никако нису пожељни дугачки моралистички монолози. Када добију жељу да вичу на наркомана или да га "васпитавају", ваљало би да се присете да отромна кривица што се дете разболело од те болести пада управо на њих.

Дете наркоман - то је питање Бога за целу породицу?

У Јеванђељу се говори о бесомучном дечаку кога нису могли да излече чак ни апостоли. Господ пита оца дечака: "Верујеш ли да ја могу да та излечим?" А отац, иако нема јаку веру у Христа очајнички жели да се дотди чудо исцељења његовог сина. Његова вера настаје од превелике љубави према свом детету и он каже Господу: "Верујем, Господе, помози мом неверју!" Ето формуле, помоћу које савремени родитељи могу да помогну својој деци.

Ита је порука овог цитата из Јеванђеља?

Наше дете које је кренуло путем безизлаза не могу спасити само скупе болнице и најсавременији лекови. Нашем детету је потребна молитва. Морамо знати да је пре свих доктор нашет болеснот детета Христос, наш Бог спаситељ коме треба да се молимо речима: "Господе Исусе Христе, Сине Божији, помилуј ме грешног!"

*из књиге "Светиња живота и чедоморство"
др Биљана С. Спасић*

ЗАПИС СА ЗЛАТИБОРА

СКРОМНЕ ЖЕЉЕ ЈЕДНОГ ДЈЕЧАКА

Божидар Мамић - Бели, након хрватске "Олује" одраста у прашњавој пољани подно Златибора и сања Звездин дрес, базен и несуђени дом крај мора

Непредвидиве су изbjегличke судбине и ко их није okусио тешко да може разумјети сјетне и тужне приче о нашим људима које је „рат“ помjerio са својих ogњишta.

Дванаестогодиšnji Божидар Мамић-Бели, који је одрастао у изbjегличkom центру „Шљивовица“ код Златибора, спада у ред дјечака кога живот није мазио, завичај запамтио, и чији снови никако да изађу на јаву.

Јер, оно што је овај голобрadi дјечак преживио у својих 12 година тешко да ће икад доживјести цијeli разред његових вршњака.

Бели, практично, нема свој родни град, никад није имао ни свој дом, али ћe ga, како одлучно каже, сигурно имати једног дана, само не зна где.

Моja кућa ћe бити велика, a kад сe оженим u њoј ћu имati много моje djece, u дворишtu mnogo kerova i svи они ћe имati male kућice, a sigurno ћu имati i mnogo fudbalskih lopiti, kao i mnogo dresova Црвене zvezde, besjedi ovaј iskreni i simpatični mališa.

Рођен је 1995. године, уочи хрватске „Олује“. Његов отац Милош, мајка Радмила и тада шестогодиšnja сестра Наташа и петогодиšnja Јована су, u duгоj и тужnoj koloni, na traktoru stigli u Srbiju, doniјevши његa јoш u pelenama.

Na sreću, хрватске granate nisu pogodile циљ и Мамићи су, sa nešto stvari, hrane za nekoliko dana i te k rođenim Божидаром stigli u Voјvodinu. Измучen dugim путем Бели је тада добио тешку инфекцију stomaka, након чега је преживио захваљујући љекарима сомборске болнице.

Услиједило је тумарањe по изbjeglichkim центрима широм Србије, da bi na kraju stigli u drvene baракe, podignute na prashnjavojoj poljani sela Шљивовица kod Zlatibora,

Њихovi Krajišnici se, na razne начине снашли i domogli novih krovova po Сrбијi ili dijeljem svijeta. Mamići nisu imali sрећe ili bolje reči vese, misleći da ћe их сe некo сјетiti.

Tу су i danas. Назад, u rodni Бuković kod Benkovca ne mogu i ne smiju, a na некo друго mјesto их niti ko зове, niti шаљe iz Шљивовице.

Знам јa добро kako je bilo u ratu, mada ga nisam zapamтиo. Причали mi i јoш приčaju moji. Једном sam nakon rata išao sa majkom i ocem tamо, u Benkovač. Уx, kako јe sve srušeno, izgorjelo i ужасно, почињe Bели svoja ratna „sjećanja“.

Присјeћa сe ријетко лијepih i mnogo više loših тренутакa којe јe доживio u ovom izbjeglichkom цentru.

Најгоре nam јe било пријe шест godina kad nam јe izgorjela баракa. Osjetim ja neku vrućinu, pa trkom u ходник. Liјe по sam видио vatru koja јe išla prema mени. Уx, било јe страшно, присјeћa сe Bели пожара u коме им јe izgorjelo sve што су doniјeli na onoj traktorskoj prikoliци i јoш понешто добили od Црвеног krusta.

Kreћemo sa њim iza баракa, do malog poljančeta, његovog fudbalskog igrališta, обраслог коровом. Tu nam сe придружујe Peđa, sedmogodišnji Rom, његов најбољи друг и једини саиграч.

Nas двојица smo једини dјečaci u izbjeglichkom цentru. Oni stariji ne žele da igraju sa nama, ne odvajaјu сe od pivske flase, казујe Bели.

Јoј што Bели имa јак ударац. Заболе ме дланови кад браним, a јednom me јe лопта ударила u главu. Знате, ja i Bели сe никада nismo oзбильно посвaђали, mi smo најбољи другари, хвали сe мали Peđa.

Онда су сe загрлили, нешто шапутали, па срамежљivo замолили да их заједно фотографишемо за успомену.

Завршио sam peti sa vrlodobrim, једva чекам кад ћe настава па да one u школi ja i Peđa nadigramo na male голове, da сe više ne пушу, прича нам Bели i dodaјe како им јe велика i до сада неостварљiva жељa da negdje оду na kupaњe, na неки базен или велико море, па da научe plivati.

Кажe, da nije bilo rata i te „Олујe“, његovi bi danas сигурno već imali kућu u Обровцу, u завјетрини Јадранског мора.

Овако, sem na televiziji i učbenicima nisam ga nikad видио уживо. Ни море, ни базен. Nisam видио ni компјутер, ni tobogan, niti животињe u зоолошком врту..., искрено и помало тужно признајe Bели.

A na neizbjежno новинарско питањe шta bi желиo da постанe, kada одрасте, овај одрешiti i горди dјečak исказујe уобичajenu mladalačku dilemu.

Moј tata јe електричар, па bi мојi вољeli da i ja наслиједим његов zanat. A opet ja бих, онако потајно, volio da будем fudbaler. Наравно, u Црвеноj звезdi, da zaigram na Marakani, па da do milie voљe putujem po svijetu..., кажe Bели.

Славко ХЕЛЕТА

РАВНОГОРИЦИ

ЕНГЛЕЗИ И АМЕРИКАНЦИ ТРАЖЕ ПОМОЋ ОД ЧЕТНИКА

Енглези су, преко мајора Хадсона, посебно ангажовање четника у вези борби на Афричком фронту затражили крајем јула 1942. године. Тражили су обавештења о немачким транспортима и рушење пруга у Србији. Према Хадсоновим речима, Драже би „могао да учини много за повољан исход борби у Египту“. Потом су депеше из Лондона сустизале једна другу. Фелдмаршал лорд Милн, у име Удружења ратника из Првог светског рата, писао је Дражи 27. јула: „Са напрегнутом пажњом пратимо храбри отпор југословенске војске под вашом командом и изражавамо безграђично дивљење за сјајна јуначка дела...“

Команданти британске војске, морнарице и ваздухопловства за Средњи исок, генерали Окинлек, Харвуд и Тедер, послали су 16. августа 1942. године следећи телеграм: „Са дивљењем пратимо од Вас вођене акције, које су не-процењиве вредности за нашу савезничку ствар. Материјална помоћ коју можемо да дајемо вашим трупама није можда тренутно велика колико бисмо ми желели, али Вас уверавамо да ће се предузети све да се вами упути свака могућа помоћ“.

После њих, поруку је упутио лично генерал Александер, са молбом да се наставе акције на пругама. Уследило је високо и неубичајено енглеско признање. Енглеска дипломатија уредила је да се 20. септембра 1942. у свим англиканским црквама у свету служи „Молитва за Југославију“. На молитви у Вестминстерској опатији у Лондону, којој су присуствовали краљ Петар, југословенска влада и британски министар Емери, епископ К. А. Бел рекао је, по ред осталог, да „под вођством генерала Михаиловића Југословени поново оживљавају дух својих предака из Кађорђевог времена“.

На отварање Југословенског дома у Лондону, четири дана касније, дошао је шеф британске дипломатије Ентони Иди. У одабраном друштву, он је одржао говор који је сутрадан уз повољне коментаре пропратила сва британска штампа. Поред осталог, Иди је тада рекао: „Добро уређене војске - југословенске војске воде борбу против непријатеља на сопственом тлу под необично храбрим вођством генерала Михаиловића. То је једна важна војничка чињеница. У овом часу, непријатељске дивизије које су преко потребне на руском, или енглеском ратишту, задржане су борбама у Југославији. Али није само то. Тај отпор предзнак је онога што ће тек доћи...“

Слободан Јовановић упутио је Дражи депешу два дана касније, 26. септембра: „Британска влада известила ме је да је њен врховни командант на Средњем истоку генерал Александер послao Вама лично телеграм у коме је тражио да нападнете колико Вам буде могућно непријатељске комуникационе линије. Ја сам уверен да су непријатељске линије у овој критичној ситуацији јако оптерећене, и да бисте сталним нападима могли учинити нову услугу савезничкој ствари. Предузмите саботажу највећег могућег обима у циљу да се што више омете дотур материјала ка Солуну. Ово је од нарочите важности за општу савезничку ствар“.

Иако је код Ел Аламеина претрпео пораз, Ромел је успео да сачува две трећине својих снага, да би „под борбом, споро, вршио повлачење које су

стручњаци оценили као ремек-дело своје врсте“, пишу браћа Кнежевић (Р. и Ж. Кнежевић, „Слобода или Смрт“). Битка за снабдевање морала је бити настављена, јер је Ромел два пута раније „умео да опсеначки неочекивано претвори пораз у победу“. Зато је, на тражење британске владе, Слободан Јовановић 6. новембра упутио Дражи нову депешу: „Савезничке трупе прешиле су у офанзиву у Египту, разбиле непријатеља и врше гоњење. Од животне је важности да се по сваку цену прекину комуникације са бојиштем у Либији. Истичу да сте Ви у јединствено повољном положају да прекинете комуникацију ка Солуну и Грчкој, што би у највећој мери помогло садашњој борби у Египту. Акција сада предузета против комуникација ка Грчкој у великој мери доприноси и ослобођењу наше земље. Енглези инсистирају да тражим од Вас да удвоstrучите напоре и раскинете све немачке комуникационе линије и створите највећу могућу дезорганизацију и неред међу окупаторским снагама у нашој земљи. Подвлаче да би то значило најкориснији и најнепосреднији донос успеху велике офанзиве која је успешно почела у Африци. Верујем да ћете без одлагања предузети сваку акцију у Вашој моћи да остварите ове циљеве“.

С друге стране Атлантика, Дражиној слави, која је и иначе била велика, тих дана као да није било краја. Разлог је свакако био тај, што се од четничке акције у Србији очекивало да умањи америчке жртве у предстојећој инвазији Северне Африке. Зато је министарство војске САД-а желело да учини једну изузетну част генералу Дражи Михаиловићу и његовим војницима. Званични Вашингтон обратио се југословенској влади у Лондону са молбом да краљ Петар и Драже доставе поруку америчком народу и војсци, која би се одређеног дана еmitовала на свим америчким радио станицама у свету. Тако је 1. новембра 1942. године на свим тим радио станицама одржан Војни час америчке војске, посвећен борби Дражиних четника. Спикери су широм света читали следеће речи краља Петра: „Генерал Михаиловић са својом невидљивом војском понос је мога народа и симбол духа слободе који и поред свега прти-ска и свих зверстава - веће неодољиво целом Европом. Он је заиста заслужио да се име његово и његових бораца помиње само са дивљењем и са захвалношћу“.

После овога, читана је порука генерала Драже Михаиловића: „Четници под мојом командом убеђени су, данас више него икад, да ће Русија, Велика Британија и Америка учинити све да помогну наш народ у овој крвавој борби у којој ми не бројимо и не меримо жртве. Ми смо испуњени надом да ће Америка не само поново допринети ослобођењу Европе, него да ће нарочито учинити све да се опљачкам и изгладнелим народима Европе одмах после победе укаже најпунија помоћ и потпора. Са дубоком вером, ми настављамо борбу по планинама Југославије, прожети надом у скоро ослобођење нашег народа и ваксре наше отаџбине Југославије“.

Из књиге

“Генерал Драже Михаиловић и општа историја четничког покрета”

ХРОНИКА

Прошло је 111 година од великог вишеградског поводња у коме је ћуприја на Дрини од свих грађевина једина преживјела стихију

СТАМЕНА НА ДРИНИ ЂУПРИЈА

Након дугих новембарских киша 10. новембра 1896. године хроничари су забиљежили да је Дрина била толико надошла, да се излила из свог дубоко усјеченог и у нормалним годинама неплавног корита.

Набујале воде Дрине, заједно са притоком Рзавом, тог новембарског јутра, прије тачно 111 година, вишеграђане су толико преплашиле да су једва измакли на падинске дијелове касабе, остављајући куће, имовину и све стечење на милост и немилост воденој стихији.

Тако је водена стихија за само два дана зbrisala стару вишеградску чаршију, а водостај који је овјековјен на таблама педантних Аустроугарских чиновника и на мермерној плочи на Мосту Мехмед паше Соколовића, износио је чак 14,6 метара изнад нормале.

О томе и данас свједочи табла на згради Пословног факултета, тадашње Основне школе у којој је прва знања стицао књижевник и нобеловац Иво Андрић.

Дрина је тада и камену ћуприју на Дрини преплавила више од једног метра, тестирајући вальда њену издржљивост, стаменост и дуговјечност.

За многе необјашњиво ћуприја, која је тада била стara 319 година, издржала је налет водене стихије. Тадашњи и каснији стручњаци су тврдили да је чуvenи турски градитељ Коџа Мимар Синан, градећи ћуприју на Дрини, засигурно рачунао и на појаве оваквих стотинских вода. Зато је ову грађевину саградио у облику лакта, начинивши на лијевој обали рампу под правим углом, која не досеже до саме обале. И управо, приликом овог поводња се показало да је то било право рješenje јер је водена матица једноставно „ударила у прозано“, у размак између ћуприје и камене обале.

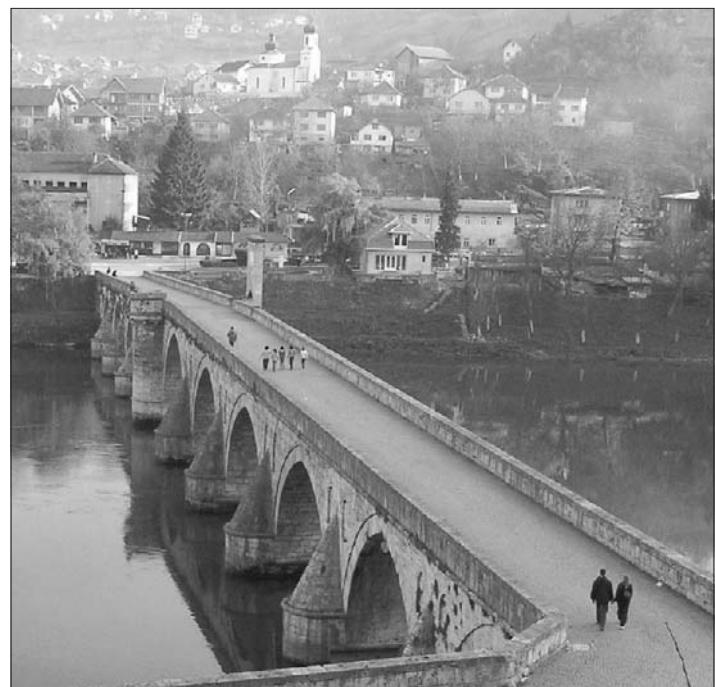
Историјски извори потврђују да је тада преостали дио Вишеграда од великих Дринских вода спасио и Рзав. Јер, набујале воде Рзава једноставно су пресекле дринску матицу, успориле је и разлиле водену масу, амортизирајући силину ударног воденог таласа.

Поводаш од прије 111 година зbrisao је са лица земље више од половине вароши, да би годину дана касније било извршено регулисање потока Смрдан, који је до тада текао са Бикавца кроз средиште вароши и улијевао се у Дрину, али се град није опоравио неколико наредних деценија.

Нобеловац Иво Андрић у свом роману „На Дрини ћуприја“ описао је велики вишеградски поводаш ријечима: „То је била њихова касаба у коју је сада требало сићи и наставити живот. А између тако поплављених обала над водом која се шумно ваљала, још увек мутна и бујна, стајао је мост, бео и не-промењен, на сунцу. Вода је допирала до половине стубова и мост је изгледао као да је загазио у неку другу и дубљу реку него што је она која обично испод њега тече. На површини, уз ограду се задржале наслаге муља, које су се сада сушиле, испуцале на сунцу, а на капији зауставила и наслагала читава гомила ситног грања и речног талога, али све то није нијеколико мењало изглед моста који је једини претурио поплаву без квара и изронио из ње непромењен...“

За вријеме и непосредно након великог поводња на лијевој обали Дрине затекао се и фоторепортер сарајевског листа „Зора“, који је том приликом снимио фотографије на којима се види како из већ повучене Дрине вири, практично неоштећена камена ћуприја на Дрини.

Вишеград су након тога погађале бројне поплаве, али срећом ни једна није била као она из 1896. године.

Од великог поводња прошло је 111 година, а од градње ћуприје на Дрини равно 430 година. Срећом, коначно је дошло вријеме када се приводе крају припреме за комплетну реконструкцију ћуприје на Дрини, што ће у цјелисти финансирати Влада Републике Турске. Тако ће се овој вељећеној грађевини, званично уврштејо на листу свјетске баштине УНЕСКО-а, којој је предодређена мисија спајања људи, вјера и цивилизација, која је прије 111 година побједила стогодишњи поводаш и касније налете бројних рушитеља, удахнути нова снага која ће јој без сумње додатно продужити дуговјечност.

Љубомир МУТАПЧИЋ

КУЛТУРА

У Вишеграду одржано 14. Међународно ликовно саборовање

ЋУПРИЈА - ИСТИНСКА ИНСПИРАЦИЈА

YВишеград, септембра 2007, Вишеграду је од 26. августа до 1. септембра одржано 14. Међународно ликовно саборовање „Вишеград-Добрун 2007“, на коме је од позваних 54 судјеловало 45 реномираних ликовних умјетника.

-Имали смо част да ове године угостимо ликовне ствараоце различитих профиле и старосних доби из рекордних 18 земаља свијета, по чemu ово Саборовање задржава примат на просторима Југоисточне Европе, а својеврсна драж Саборовања је у томе што су једна трећина учесника његови утемељивачи, рекао је идејни творац ове ликовне манифестације и познати сликар Хаџи Бранко Никитовић.

Отварајући Саборовање Никитовић је познатом ужишком сликару Радомиру Верговићу уручио сребрни прстен умјетничког братства манастира Добрун, највећег признања које се сваке године дојељује на овој ликовној манифестацији.

У склопу Саборовања у Градској галерији Вишеград и ове године је радила графичка радионица којом је руководила позната београдска графичарка Биљана Вуковић.

Поред Вуковићеве ту су стварале Силви Каријер из Луксембурга, Ивана Станковић из Ниша, Драгана Бојић-Франсен из Белгије, Диа Скогберг из Данске и Кјан Зенг, графичар поријеклом из Кине, који већ 20 година живи у Норвешкој.

Са њима је била и пјесникиња Моник Жито из Квебека у Канади, која са својом колегицом графичарком из Канаде Елизабет Матије и Биљаном Вуковић, те београдском пјесницињом Љиљаном Дугалић, ради на заједничком пројекту умјетничке књиге о Студеници и Вишеграду.

У графичкој радионици, као и на природним атељеима у кањонима Лима, Дрине и Рзава, у Вишеградској Бањи, те у манастиру Добрун, атмосфера је била изванредна, радна и стваралачка, тако да су до 1. септембра, када је Саборовање завршено, учесници урадили знатно већи број од планираних умјетничких дела.

Никитовић каже да је овогодишње ликовно Саборовање било у знаку проглашења Моста Мехмед паше Соколовића свјетском баштном УНЕСКО-а, ради чега су умјетници са посебном пажњом сликали ово монументално средњевјековно градитељско дјело.

-Мада су учесници имали пуну слободу стварања, ове године смо им сугерирали да више пажње посвете Ћуприји на Дрини, тако да су је они свако на свој начин у својим дјелима додатно овјековечили, на најбољи начин промовишући Вишеград и његова настојања да врати некадашњи туристички, културни и духовни сјај, рекао је Никитовић.

Он је подсјетио да су ликовни умјетници, међу којима су била и два мајстора умјетничке фотографије, за фундус овог Саборовања оставили седамдесетак радова.

-Наше Саборовање је формално завршено јер настављамо са припремама за изложбу наредне године на „Вишеградској стази“, а оточињемо и припреме за наредно, 15-то јубиларно ликовно Саборовање наредне године, нагласио је Никитовић.

Иницијативе које треба преточити у дјело

СПОМЕН РАЗРЕД ИВЕ АНДРИЋА

Након што је ректор универзитета „Синергија“ Милован Станишић прихватио иницијативу вишеградских културних и туристичких радника, прије свих сликара Хаџи Бракна Никитовића да се у згради данашњег Пословног факултета у Вишеграду уреди Спомен учионица у којој је Иво Андрић завршио четири разреда основне школе, начелник општине Вишеград Миладин Милићевић сазвао је у септембру прву сједницу одбора за реализацију ове идеје.

Договорено је да мањи стручни тим припреми приједлог комплетног пројекта који би подразумјевао уређење ове учионице, њено опреманје са школским реквизитима с почетка двадесетог вијека, те фотографијама и другим садржајима који би подсећали на школовање славног нобеловца.

Чланови одбора су изразили мишљење да се пројекат уређења Спомен учионице реализује крајем ове и почетком наредне године. Истовремено, они сматрају да би поменуту учионицу општина Вишеград требала откупити из буџетских средстава у наредној години, како би то била независна музеолошка институција за којом овај град осјећа велику потребу, посебно након низа безуспјешних покушаја за откупом куће Иве Андрића од садашњих власника.

Будућа Спомен учионица се налази у старој згради из Аустроугарског периода, у којој је 1903. године Иво Андрић завршио четири разреда основне школе, након чега се уписао у гимназију у Сарајеву.

О Андрићевом школовању у Вишеграду мало је шта остало записано. Није познато какав је био ђак и шта га је посебно интересовало и да ли се по нечим разликовао од друге дјеце.

Док је у Вишеграду похађао школу становао је код свог тетке, Иване и Ане Матковшек, у кући која се налазила на десној обали Дрине.

„Прозор моје собе на другој обали гледао је на величанствени Мост Мехмед паše Соколовића пред којим сам у детињству увек застајао идући у школу. И док су се моји другови играли и купали у реци, ја сам ту, на средини моста, волео сатима да слушам причања старих људи“, записао је Андрић.

С почетка свог школовања мали Иво ће запамтити младог учитеља Абдулаховића, лепог и весelog младића, сина једног Арапина и вишеградске муслиманке. Али учитељ Љубомир Поповић освојиће га за цијели живот. „Учитељ Љубомир је био онај од кога сам првог чуо да треба лепо поступати не само са животињама него и са биљем и стаблима“, писао је Андрић.

У знак сјећања на Андрићево школовање 1981. године постављена је сива, сада већ изблиједела и неупадљива спомен-плоча на којој пише да је „међу онима који су одавде понијели мисао о сваколикој неизbjеžnoj потреби богатства и љепоти свијета био и Иво Андрић“.

Неупућеним туристима овај натпис на плочи ништа не значи, јер се ниједном ријечу не помиње да је ту била школа у којој је будући нобеловац срицао прва слова, а и сама зграда је до прошле године била власништво трговинског предузећа, тако да до тада овакве идеје нису наилазиле на разумјевање.

У сваком случају, будућа Андрићева Спомен учионица, за коју вјерујемо да неће остати само у идејама, ће бити још једно подсећање Вишеграђана на „свог највећег писца и хроничара“, али и додатни културни и туристички садржај за којим у овом граду, након уврштавања Ћуприје на Дрини на листу светске баштине УНЕСКО-а, влада све већи интерес.

*У Вишеграду промовисана збирка поезије
“Мелем за душу” Данке Ђукановић*

СМЈЕЛИ КОРАК У СВИЈЕТ РИМЕ

Вишеград, 27. јули 2007,

Давно велика сала вишеградског Дома културе није била посјећењија као на промоцији збирке пјесама „Мелем за душу“, младе пјесникиње Данке Ђукановић, ученице вишеградске Гимназије, иначе члана Друштва љубитеља писане ријечи „Мост“ из Вишеграда.

Пред око 400 љубитеља умјетности Ђукановићева је приредила неубичајено и изузетно успјешно мултимедијално вече поезије, представивши уз свој 18-ти рођендан своју прву збирку поезије.

Честитајући јој на овом великим кораку у свијет поезије Стојка Мијатовић, директор Народне библиотеке „Иво Андрић“ у Вишеграду пожељела јој је много успјеха у њеном пјесничком стваралаштву.

-Ова збирка првенац је поетски кључ којим Данка Ђукановић готово са лакоћом отвара врата у магијски свијет поезије, смјело тражећи

мјесто за своју рану лиру, рекао је рецензент ове збирке Драган Папоњак, професор књижевности и пјесник из Рудог.

Нагласио је да она не пјева само о љубави, већ и о животу, о смислу постојања, пролазности и трајању.

-Њена поезија одише непосредношћу, једноставношћу и реалистичношћу исказа, топлином и искреношћу осјећања, а њен пјеснички таленат огледа се и у стилском изразу и стилистичком избору. Без сваке сумње она је закорачила на прави пут ка свијету поезије, коме силно тежи и у ком жели да се пјеснички настани и изгради, нагласио је Папоњак.

Данка Ђукановић је члан рецитаторске секције Српског соколског друштва „Соко“ из Добруна, најуспјешнији је рецитатор Средње школе „Иво Андрић“ у овој години, члан је Драмског студија „Талија“, „Савјета младих“ Вишеград, а велика љубав јој је и музика, односно клавир.

Њена збирка поезије, упопредо са штампањем, објављена је и на интернет страници <http://dankadjukanovic.blogspot.com>.

*Све богатији књижни фонд
новоосноване библиотеке
“Божидар Горажданин” Ново Горажде,
најмађе у Републици Српској*

ПОЛИЦЕ СВЕ ПУНИЈЕ КЊИГАМА

Једна од најмањих и најмлађих општина у Републици Српској, Ново Горажде, тек је средином ове године добила властиту библиотеку.

Куриозитет је што се ради о средини са најстаријом штампарском традицијом на просторима Босне и Херцеговине.

На подручју ове општине, у цркви Светог Ђорђа, између 1519. и 1521. године радила је прва штампарија у Босни и Херцеговини и друга на Балкану, одмах иза Цетињске, где су штампане прве црквене књиге.

Управо због тога новоформирана Народна библиотека носи име Божидара Горажданина, првог штампара горажданских црквених књига.

-Пошто смо средином ове године од Министарства просвјете, науке и културе Републике Српске добили све потребне сагласности, општина Ново Горажде је обезбедила одговарајући простор и финансијала његово уређење, набавку полица и другог инвентара, каже директор ове библиотеке Бобана Нешковић.

Она додаје да су за почетак обезбедили више од 10.000 књига и да им непрекидно стижу дарови са свих страна, тако да имају пуне руке послла око њиховог разврставања и евидентије.

-Од бројних дародаваца књига посебно истичем Народну библиотеку Србије, затим Народну библиотеку „Иво Андрић“ из Вишеграда, те матичне библиотеке из Источног Сарајева и Фоче, а Српско-Канадско друштво „Херцег Стефан Вукчић Косача“ из Кичинера, које окупља велики број избеглих гораждана након последњег рата, нас је обавјестило да је за нове наслове књига прикупило 1.500 канадских долара, што ћемо искористити за куповину најновијих наслова књига, нагласила је Нешковићева.

Нешковићева додаје да, по завршетку евидентије и разврставања књижног фонда, ускоро предстоји учлањење, за шта већ сада влада велики интерес, а до краја ове године планирано је и свечано отварање Библиотеке.

*Успјех вишеградских аматера са представом
“Залубишак“ на фестивалу у Лазаревцу*

ПРВА НАГРАДА САВУ ШКОБИЋУ

Вишеград, 22. септембар 2007,

Драмска радионица „Талија“, Савјета младих из Вишеграда, са представом за дјецу и одрасле „Залубишак“, аутора и режисера Саву Шкобића, остварила је велики успјех на Фестивалу хумора за дјецу, одржаном протекле седмице у Лазаревцу. Вишеградски аматери су, у конкуренцији двадесет аматерских позоришних група, освојили друго место.

У представи су играли млади вишеградски глумци-аматери Павле Милићевић, Данило Гојковић, Драгана Пеповић, Милица Пеповић, Ања Маљукан и Соња Симић, а сценограф је био Мирољуб Бабић.

На истом фестивалу Саву Шкобићу припадаје прва награда за оригинални ауторски текст „Залубишак“.

Саво Шкобић од ране младости пише, објављује, режира и окупља младе аматере у родном Травнику, где је од 1971. до 1991. године режирао 25 позоришних представа, да би то након посљедњег рата наставио у Вишеграду, до сада режирајући 20 позоришних представа. Поред „Залубишак“ написао је велики број драмских текстова за дјецу и одрасле.

*Народна библиотека „Иво Андрић“ Вишеград
обиљежила 115 година рођења Иве Андрића*

НОБЕЛОВЦУ У ЧАСТ

Вишеград, 10. октобар 2007,

Yчитаонци Народне библиотеке „Иво Андрић“ у Вишеграду одржано је књижевно вече, посвећено 115. годишњици рођења нобеловца и књижевника Иве Андрића.

Директор вишеградске библиотеке Стојка Мијатовић је нагласила да је Андрић још као мали дечак од камене вишеградске ћуприје на Дрини започео свој стваралачки пут који га је одвео све до Стокхолма и Нобелове награде за књижевност.

У оквиру ове вечери премијерно је приказан документарни филм „Андрић и Вишеград“, чији су аутори Радоје Тасић, новинар, пјесник и публициста и његовог колега, Новак Кнежић, камерман и монтажер.

Ради се о вриједном документарцу који слиједи Андрићеву животну и стваралачку нит која га нераскидиво везује са Дрином, ћупријом и Вишеградом.

Чланови рецитаторске секције Средње школе „Иво Андрић“ говорили су одломке из Андрићевих „Знакова поред пута“, а потом су своје стихове казивали вишеградски пјесници, чланови Друштва љубитеља писане ријечи „Мост“ из Вишеграда.

*Емир Кустурица и
стваралаштво Иве Андрића*

АНДРИЋ НА МЕЂАВНИКУ

Филмско стваралаштво познатог режисера Емира Кустурице нема неке велике додирне тачке са књижевником и нобеловцем Ивом Андрићем. С друге стране позната је његова наклоњеност према свему што је Андрић написао.

Ипак, Кустуричин истински филмски старт, након малог лутања послује завршетка филмске Академије у Прагу, креће са филмом „Бифе Титаник“, заснованом на причи нобеловца Иве Андрића, за који је добио награду за најбољу режију на националном ТВ фестивалу у Порторожу.

Након тога слиједи његов први дугометражни играни филм, „Сјећаш ли се Доли Бел“, који говори о младима који стичу прва искуства са западном поп културом 1956. године, који му је донио Златног лава на филмском фестивалу у Венецији 1981. године.

И тако је кренуло његово бравурозно стваралаштво, у коме се до данас још увијек није вратио Андрићевим књигама, мада то нескривено и жели и потајно планира.

Више пута, још прије посљедњег рата размишљао је о снимању филма по чувеном Андрићевом роману „На Дрини ћуприја“, али је велико питање да ли ће и када до тога уопште и доћи. На новинарско питање у вези тога недавно је кратко одговорио како је то врло захтјеван филмски пројекат, додавши опаску „какву би тек тада дигли хајку и шта би о мени рекли они у Сарајеву кад би екранизовао тај Андрићев роман!“

Но, да ли ће се Кустурица вратити Андрићу у својим филмовима оставимо да посвједочи вријеме. Тако, чињеница је да се његово поштовање према славном нобеловцу, за сада, у пракси реализовало у Дрвенграду, чувеном етно селу на Међавнику.

Коментаришући називе својих објеката на Међавнику Кустурица је појаснио нескривено поштовање према Иву Андрићу.

- Све што је написао Иво Андрић, стављено је овде у простор Дрвенграда. Улице и објекти се зову по његовим причама и по ликовима у њима. Један од основних показатеља и праваца у мишљењу, у идеји умјетности, у идеји политike и филозофије заправо је Иво Андрић, сматра Кустурица.

Бројни посетиоци Међавника могу примјетити натписе и путоказе попут „Посластичарница код Ђордана“, „Културно спортски центар Проклета авлија“, „Ресторан Проклета авлија“, „Продавница Аска“, „Национални ресторант Лотика“.

Тако је Андрић постао „становник“ Међавника, а називи његових књижевних дјела и ликови из њих бројне посетиоце на најбољи начин подсећају на његово грандиозно књижевно дјело. То је набоља потврда Кустуричиног поштовања књижевника и нобеловца Иве Андрића.

ИСТОРИЈСКИ ОСВРТИ

НЕМАЊИЋИ И БОКА

Најважнији приморски град у држави Немањића био је Котор у данашњој Боки. Овај град је велики жупан Стефан Немања освојио након дуљег опсједања нетадје 1185. Од тог времена, па све до 1370. остале Котор, а с њим скоро и цијела територија данашње Боке, од које је Немања један дио још раније био освојио, у држави Немањића.

Ово вријеме је било златно доба за цијелу данашњу Боку, а особито за град Котор.

Црква Светог Луке у Котору

Њихове заслуге за овај крај још нам се чине веће, кад се сјетимо да отромна већина народа у данашњим бокељским селима нису старосједиоци - којих уосталом у Боки има врло мало - већ су придошлије из Црне Горе и Херцеговине, па су и они сачували и даље одржавају традицију о Немањићима, коју су затекли код старосједилаца, кад су с насељили у данашњој Боки.

Своју аутономију Котор је сачувао за вријеме свих Немањића, те му је била много шире нетоли касније под Млечићима. О овоме имамо податке у Которском статуту.

Године 1319. краљ Милутин сагради у цркви светог Николе у граду Барију (Италија) један олтар, а велику сребрну икону повише олтара изградио је Обрад Десеславов, умјетник из Котора.

При градњи цркве у Дечанима опет се прославио један Которанин фра Вита, мали брат протомајстор из Котора, града краљева. Овај католички редовник код чијет је имена поносом истакнуто да је из града краљева, започео градњу дечанске цркве, те највеће и највеличанственије до данас сачуване трајевине, успомене из доба Немањића.

Манастир и цркву св. Бенедикта у Котору саградио је првих година владања Душана Силног, которски архитекта Петар Радославов.

По свој прилици да је Душан Силни купио велике галије у Млечићима (јер је схватио да му треба флота). Биле су усидрене у Боки и то у Тивском заливу у близини превлачког манастира светог Арханђела Михаила.

Котор је у вријеме Немањића имао и свој сребрни новац. На свим новцима на једној страни била је слика српских краљева, а затим и царева Душана и Уроша.

Которани су Немањиће слали као посланике к страним владарима и повјеравали им деликатне задаће.

У гласовитом манастиру Савини код Херцег Новог чува се с великим пијетитетом крст са натписом у коме се каже да је то крст Светог Саве. О овоме крсту писали су многи наши и страни учењаци. Недалеко од манастира Бање повише од вароши Пераста, на једном великом кршу види се рука Светог Саве. Народ вјерије да је то отисак руке Светог Саве који је извео живу воду што ту извире.

Матавуљ у свом дјелу Бока и Бокељи каже да сваки Которанин с поносом показује Душанов трб над јужним традским вратима, мислећи на један стари трб у облику вијенца који нешто подсећа на трб Црнојевића, који је и до данас сачуван на апсиди цетињског манастира.

Примјеро С. Александар

ДИЈАСПОРА

У Кичинеру свечано прослављен Ђурђиц,
крсна слава Канадско-српског друштва „Херцег Стефан Вукчић Косача“

ГОРАЖДЕ ЧУВАЈУ У СВОМ СРЦУ

Иако хиљадама километара далеко од родног краја, чланови Канадско-српског друштва „Херцег Стефан Вукчић Косача“ из Кичинера разним манифестацијама показују и доказују да им завичај није далеко и да је њихово Горажде, из кога су многи неповратно отишли, заувек у срцима.

То се показало и на прослави Ђурђица, крсне славе овог Друштва, коју су, поред око 200 гостију, својим присуством и лепим беседама обогатили владике Лонгин и Георгије.

чува православна вера праједовска и лепо име Србиново, а епископ канадски владика Георгије посебно је истакао леп гест Гораждана да дарују завичајну библиотеку књигама, јер се млади нараштаји најбоље путем књиге и образовања могу успешно борити са свим животним недаћама.

Поред високих гостију из Новограчаничке митрополије и канадске епархије прослави Ђурђица присуствовали су и бизнисмени Милан Јешић и Елагоје Савић, Јаков Вицо, председник Канадско-српског добровољнства „Јо-

Владике Георгије и Лонгин са домаћинима славе

У свом говору председник Друштва Ранко Ракановић истакао је да су бројни Гораждани, који живе углавном у Кичинеру, али и они из Хамилтона и Торонта, својим бројним акцијама до сада помогли свој завичај на више начина, а најдрагоценја помоћ свакако се огледа у обнови цркве Светог Ђорђа у Доњој Сопотници код Горажда, која је у протеклом рату била такорећи потпуно уништена.

Иако је црква обновљена, помоћ овом историјски познатом православном храму и даље стиже из Кичинера. Овог пута паре су намењене фрескописању цркве. Гораждани у Канади не заборављају ни најмлађе, тако су прошле године купили компјутере за ђаке основне школе „Вук Караџић“ у Новом Горажду, а ове године је издвојена сума од 1.500 долара која ће бити утрошена за набавку нових књига у новоформираној библиотеци „Божидар Горажданин“, у овом граду.

У лепој беседи епископ новограчаничке митрополије владика Лонгин између осталог је нагласио да се оваквим манифестацијама на најбољи начин

ван Дучић“, Дејан Васковић, председник огранка СНО „Павле Ђуришић“ Миломир Васиљевић, представник Црквеног школског општине Свети Ђорђе из Ватерлоа, Миломир Стојановић, председник Одбора ЦШО „Света Тројица“ из Кичинера и свештеник у овој цркви протојереј Васа Пејовић.

Кумови овогодишње славе били су Милош и Мира Кнежевић, а за следећу годину биће Матија Ђосовић.

Госте је поздравио и Славко Вуковић, председник Одбора за прикупљање помоћи за изградњу цркве у Фочи, која ће, како је пројектом предвиђено, по величини бити највећа, наравно не већа од храма Светог Саве на Врачару у Београду.

У забавном делу програма учествовао је млађани гуслар Никола Стојановић, а госте је до раних јутарњих сати забављао „Клопка бенд“, са појачањем из отаџбине, најпознатијим музичарем из Горажда Радодрагом Чарапићем Шамиком.

Војо МАЧАР

РЕПОРТАЖА

ЈЕСЕН НА МАЦУТАМА

Стражач јесени спустио се лагано на шуме и про- планке села Маџуте. Жута поњава прекрила је ћилиме ливада, завукла своје скуне у брезике и бувкице, прошарала воћњаке и копреном засјенила хори- зонте.

У овом селу које је некад бројало 45 дома, како кажу сељаци, са око 300 чељади, као да је вријеме стало, као да је нека невидљива сила помела домаћине и њихо- ву чељад, стоку и живину, а оставила куће и окућнице у изворном недирнутом облику.

Брвнаре из прошлог вијека, мљечари и кокошари, штале и амбари, качаре и дрвљаници, стоје овдје нијемо као свједоци и споменици, као кулисе из неког зналачки изрежираног филма.

Овдје у овим прекрасним пејзажима не пулсира некадашња животност и живот, овдје неумитност природних

Крсман Ракић, најстарији становник Маџута

сила лагано потискује људске напоре за њиховим кро- ђењем, а последњи становници Маџута помирени са судбином упијају још љепоту која их окружује.

И док са рукама на леђима старине тумарају зара- слим сокацима њихове мисли су усмјерене, не у буду- ћем него прошлом, за њих љепшем времену.

“У мојој кући је било шеснаесторо чељади и сви смо били сложни ко један. Знало се ко шта и кад ради, а сва љетина се морала на вријеме срадити. Убирава се свака воћка и свако зрно са отежалог класја”, прича осамдесетдвогодишњи Крсман Ракић, један од пет ста- новника овог села.

Крсман живи сам у кућици на бријету, јер му је баба умрла прије петнаест година, али се не предаје гајећи још пар јунади и неколико оваца.

“Увијек сам био и остао сељак, немам пензије, и живио сам од оног што сам овдје зарадио. Али сад ударили вукови на овце, поједоше ми годишњу зараду”, вајка се Крсман.

Стотињак корачаја од Крсманове куће сама у својој брвнарици живи Борка Ракић. Са избораног лица чита се брита, а руке на довратку подрхтавају од бремена то- дина и изморености тешким тежачким пословима.

Борка Ракић, само до одскрбинутих врата

Драгојле и Радмила Тасић

Најмноготољудија кућа у цијелом селу је код Драгојла Тасића, који у њој живи са својом супругом "женом болешљивом и реуматичном", како сам каже.

"Некад се овим сокаком ујутру кретало на пашу на стотине оваца, говеди и коња, јечала су звона са предводника, довикивала се чобанија. Било је то живо село. На вашар у Добрун за Велику Госпојину ишло се на коњима које је сваки домаћин имао", присјећа се Драгојле.

Ова висораван изнад Вишеграда била је од памтивека извор здравља за оне који су на њој живјели. Маџуте су село дуговјечних људи. Сељак Јеврем Ракић живио је, тако пише и на споменику, пуних 117 година а умро је 1954. године.

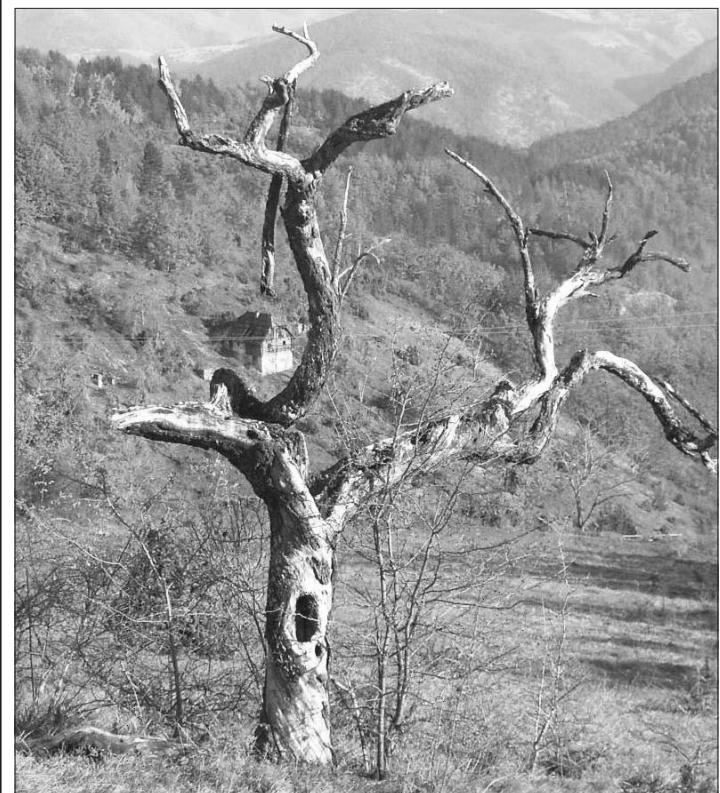

Милутин Ракић, пензионер, живи у Пожеги

Окупане зубатим новембарским сунцем Маџуте изгледају као неко бајковито село из прича наших бака.

Ова љепота заборављена и остављена далеко од људи чезне за очима које ће је угледати.

Ragoje TASIĆ

Стара кућа, у пазуху старе крушике, Маџуте

ПОЕТСКА СТРАНА

ЛАЗА ЛАЗАРЕВИЋ (1851 - 1890)

Лођен у Шапцу у трговачкој породици, Лазаревић је учио гимназију у свом родном граду и у Београду, где је се и уписао у тадашњи правни одсек Велике школе. По доласку у школу Лаза прилази покрету Светозара Марковића.

Након краћег времена одлази као државни стипендиста у Берлин да студира медецину и дефинитивно се одваја од београдске духовне и политичке климе. Радио је као практичар, цивилни и војни љекар.

Написао је неколико написа из области медицинске науке.

Када је Лазаревић почeo да пише србијанска стварност није била ружичаста, јер су ово биле године владавине самовоље и полицијског насиља. Економске прилике се озбиљно погоршавају.

Лаза се тада окренуо прошлости, свету његовог детињства и првих сазнања о животу.

Лазаревић је био један од првих српских приповједача који је обратио пажњу на унутрашњи свијет личности. Он управо највише слика преломе у човјеку када послије пораза у човјеку настаје морални преображaj.

Лаза Лазаревић је најбољи стилиста нашег реализма и свакако најбољи приповједач нашег времена. Његова реченица има гипкост, елеганцију, а његова поређења су занимљива, често необична и духовита.

Када је Лаза Лазаревић измучен туберкулозом умро крајем 1890, био је ојаљен као најбољи српски приповједач. О његовом дјелу почело се другачије писати.

Оно по чему он остаје препознатљив јесте књижевни начин писања, смисао за психологију, подједнако развијена моћ запажања и имагинације, а изнад свега, он остаје надахнут пјесник и спонтани критичар једног давног, у неповрат ишчезлог свијета.

Због немогућности да објавимо читаву приповјетку „Први пут с оцем на јутрење“, узели смо себи за право да објавимо само један дио који је врло упечатљив:

„Ноћ је била у Бога дивота. Небо се сија, мјесец се цакли, ваздух свеж - нијде се ништа не миче. Онда видех бабу како се надвири над прозор од момачке собе, юпет даље. Стаде најзад юод кров од амбара, юа извади юштоль.“

Али у исити мах, не знам юшкуд, створи се моја мајка уз њега.

Пренерази се човек. Јуро юзлед у њу юа блеји.

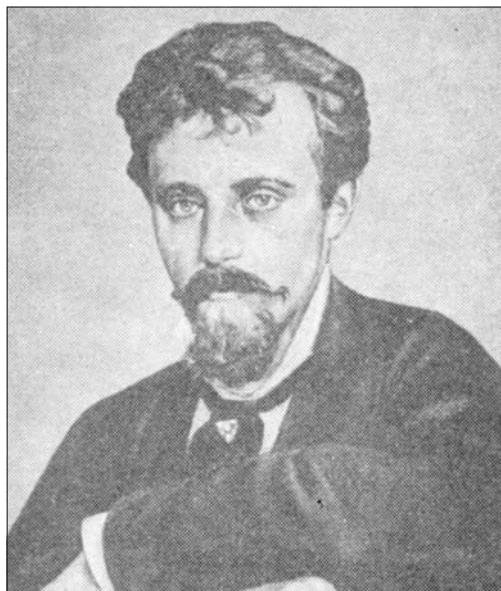
- Митре браће, ѡосијадару мој, юшта си юто наумио?

Мој юшак уздрхти. Стјоји као свећа, шутијим юзледом гледа моју мајку, а глас му као разбијено звono.

- Иди Марице, оситави ме... Ја сам јройо!

- Како си јройо, ѡосијадару, Бог с јубом! Штадо ѡовориш юшако!

- Све сам дао - рече он юа рашери руке.

- Па ако си браће, юши си и сите као!
Мој юшак устукну један корак, юа блену у моју мају.

- Ама све - рече он - све, све!

- Ако ће - рече моја маји.

- И коња - рече он.

- Кљусину! - каже моја маји.

- И ливаду!

- Пуситолину!

Он се примаче мојој мајци. Гледа је у очи, чисто јрожиже. Ал она као један Божји свештанац. И кућу - рече он, юа разрогачи очи.

- Ако ће - рече моја маји - Да си ми юши жив и здрав!

- Марице!

- Митре!

- Штадо юши юто велики Марице?

- Велим: да Бог юживи юће и ону нашу дечицу! Није нас хранила ни кућа ни ливада, него юши, хранићељу наш! Нећемо ми юшти ниједно ѡладни, док си юши међу нама!

Мој юшак као да се лако занесе, юа се наслони на мајерино раме.

Марице - юче он - зар юши?... Загрцију се, юа јокри очи рукама и јући.

Мајка џа ухваташи за руку.

- Кад смо се узели, нисмо имали ништа осим оне јоњаве, једне ѡејсије и два ѡтри коришћа, а данас хвала Богу, јуна кућа!

Ја видим како исидо бабина рукава кану ќак и блесну сјерам месечине.

- Па зар си заборавио на чардак јуун шишарке?

- Пун је - каже юшак ѡласом меканим као свила, а рукав јревуче ѡ преко очију и сјустиши руку.

- Па юши ради она моја ниска дукаћа? Штадо ће онај лежећи новац? Узми џа у ѡирговину!

- Уложићемо у жићио!

- Па зар смо ми неки ѡрестари људи? Здрави смо, хвала Богу, а здрава су нам и дечица. Молићемо се Богу, юа радиши.

- Као юштишени људи!

- Ниси юши неки јуњејз, као юши има људи. Не дам ја самих ювојих руку за сав катиштал Параносов, юа да је још онолики!

- Па ћемо ѿћи ђећи кућу!

- Извешћемо нашу дечу на јући - каже маји.

- Па ме неће ѡртвој клећи... юшакад их нисам видео!

- Ходи да их видиш! рече маји, юа џа као неко деше юоведе за руку.

Али ја у ѡти корака већ у соби. Само юши ѡрошаштак мојој сесири: „лези“ юа јувукох јорѓан на главу, јураво њих двоје сијућају ѡреко ѡраџа, а на цркви ѡрунуше звона на јућрење. Громко се разлеже кроз ѡиху ноћ и юшпресе се душа хришћанска. И као юшас суво ѡрање, юако њихов звук односи болу и њечал, кида узе ѡашашине, а скрушену душа разговара се с небом...

- Сине, ѡустани да идемо у цркву!...

Примредио С. Александар

ВИШЕГРАДСКИ ПЈЕСНИЦИ

ДРАГИЦА ГРБИЋ

**“Јастук од босилька”
ТИШИНА**

*Кад тишина потопи равницу
И забљешти мјесец као чувар стари,
Опет она туга у мени се јави
И преплави разум, рана прокрвари.*

*Замиришу нагло дамине у мени
И крајишки вјетри однесу ме тамо,
Али тебе нема, нити ичег нашег,
То се опет мени причинило само.*

НА ЂУПРИЈИ

*У лијепом старом граду Вишеграду
Трошим вријеме:
Пуштам дан низ Дрину,
Тјерам сунце у Незуке,
Водим вјетар на Бикавац,
Хватам звуке са Мегдана,
Гледам рибе на Рзаву,
На Ђуприји чекам тебе:
Камен на камен,
Дан по дан,
Још један прође сан.*

ПРЕОБРЕЖЕЊЕ

*Географију слабо знам:
Планине, поља и ријеке,
Ал' ове познајем до бола:
Петровачку цесту из деведесет пете,
Манастир Рмањ,
Буковачу гдје ми школа спава
И све крајишко што ми тамо оста,
Еј, Петровиће, дамине је доста!*

*Расплеле се косе у Крајине,
Отворени опет пути, наша мјеста,
Морам ићи, драги ми је тамо,
Проходна је Петровачка цеста.*

*Преображење - не ради се ништа,
Боже, вала ли се данас писати пјесма,
Јел' грехота, душа ми је цеста?*

Преображење, 19. 8. 1988.

“Сањалица”**ПЛАЧ ВАСЕЉЕНЕ**

*Плачу
Главице невена
Жуте трепавице
Бришу.*

*Плачу
Образи божура
Тихо
Уздизашу.*

*Плачу
Свеци из камена
И босилак
Испод греде.*

*Плаче
Монах
Док молитеу
Једе.*

Драгица Грбић рођена је 1946. године. У Сарајеву је завршила основну школу, Гимназију и Вишту педагошку школу, трупа Српскохрватски језик и југословенска књижевност.

Објавила двије збирке пјесама: “Јастук од босилька” (Српска књига-Рума 2004) и “Сањалица” (Комови Андијевица-Развигор-Пожега 2006).

Службовала у Сарајеву, Завидовићима и Босанском Петровићу. Сада живи и ради у Вишеграду, у Основној школи “Вук Карапић”, као наставник Српској језика.

Активни је члан Секције љубитеља писане ријечи “Мост” при Народној библиотеци “Иво Андрић” Вишеград.

(C.X.)

ЗАПИС ИЗ МАНАСТИРА УВАЦ

PUT BOGOPOZNAJNA

Jутро тек што је свануло изнад пропланака дуж бистре и очарајуће ријеке Увац, а двоје српчади решени да истрају у својој намјери кренуше пут светилишта да пронађу „скривано благо“.

Њему је тек 14 а њој 12 година. Васпитавани у побожности и духу пра-вославља нашли су се пред изазовом и одлучили да савладају стазу дугу око три сата хода како би видјели и доживјели оно што њихови вршњаци гледају само на телевизији или читају у школским књигама.

Али ово двоје младих, брат и сестра, Миладин и Милица још и не изра-стоше, а већ људима постадоше.

„Негђе у брдима далеко од људи и цивилизације има један манастир који су Турци, када су походили ове крајеве порушили и све калуђере побили, а манастирско благо опљачкали. А велико је ту братство било. Около манастира у брдима све пастирске колибе и стоке небројено много, па кад увече стану стада мусти млијеко кроз дрвене лакомице одозго су манастиру слали“, слу-шали су често причу свога ђеда.

Потајно су ову његову „бајку“ у своју машту слагали па кад би увече ле-гли да спавају дugo би размишљали о тајном манастиру, скривеним гробовима калуђера и великој ризници коју су можда негђе закопали прије него су их Турци похарали.

Једног јулског праскозорја Милица и Миладин кренуше на пут Богопо-знања.

На леђима у школским ранчевима понијеше мало хране и воде што им је бака спремила и пут им благословила.

„Чувате се дјецо змија, касније ће звијезда упећи, а вама треба кроз ли-тице проћи“, савјетовала им бака Зора на поласку.

Незнјајући бољи пут упутише се лијевом страном узводно кањоном, би-стре и плаховите ријеке Увац. Пењали се и спуштали литицама куда се тек помало назирала козја стаза којом је некад неко давно пролазио.

Понекад би се та стаза прекинула и они би се нашли над провалијом. Мала неопрезност и могли су животом платити. Али упорни с вјером и надом у Бога полако би пузили на рукама и ногама да се не би у кланац отиснули.

И тако корак по корак ови „мали људи“ савладавали су тежак пут који води према храму Пресвете Богородице у кањону Увца.

Кад су превалили око сат и по хода нашли су се на једном тјеснацу где је требало на десну обалу прећи.

Није било другог рјешења него изути се и босих ногу прегазити ову ју-тром хладну и плаховиту ријеку.

Прешавши на десну обалу пред њима се указала лијепо утабана травна-та стаза па су радосно кренули даље.

Тада је брат сестри рекао: „Видиш ли Милице како су чудни путеви Бо-жији. Прво камен и литице и страх да не погинемо, затим хладна планинска ријека, па сад травнати тепих“?

„Све ми се чини да је манастир близу. Осјећаш ли неки тајanstven mir u овој долини“, разговарао је сестру док су прелазили други сат хода. Пролазе-ћи поред напуштених и напола срушених дрвених колиба видјели су поредане старе трмке за пчеле, оборене ограде и нахерене дрвене крстове.

Вјеровали су да су ту живјели они монаси из ћедове приче. Пролазио је и трећи сат хода од како су кренули из села и већ добро уморни били су дубо-ко у својим размишљањима.

Обућа им се напола распала. Посртали су једно за другим и зурили у да-љину не би ли угледали тражену цркву.

И таман кад почеше губити наду да ће икада стићи до циља зачуше се манастирска звона. Већ поступалим од дугог пута пробуди се у овим малим бићима задња снага и потрчаše пут зова на Јутрење. Одједном пред њима указа се величанствен храм. Нису се могли начудити каква љепота стоји пред њивом очима у среде густе борове и храстове шуме.

Сав од камена, а кров шиндром покрiven. Такво богатство још нису ви-дјели. Около камена ограда и двије капије, једна са истока друга са запада.

У Свети храм побожно улази стари калуђер и они му се полако прибли-жише. Најprije су прислужили свијеће, а онда уморни и напола боси клечали су пред олтаром док је игуман Данило служио Свету литургију.

По завршетку богослужења један монах их позва у трпезарију да се ма-ло одморе и нешто поједу. Хтјели су још мало да остану у храму и разгледају његову унутрашњост.

На поду испред олтара стоји уклесан грб Немањића. Док је посматрао ово знамење на десно раме младог Миладина из небеског свода падао је све-тлосни сноп ранојулског сунца.

А када су пришли да узму благослов од калуђера и радознало упитају за неке занимљивости које су чули о манастиру храмом је одјекнуо необичан звук.

Чинило се на моменат као да се зидови руше а земља потреса.

Зачуђени брат и сестра упитали су калуђера: „Је ли ово био земљо-трес?“ А он им кратко рече: „Није дјецо. Ово се догађа и ви сте то чули...По-молимо се тихо и пођимо“.

Заиста, нешто се ту догађа. Нека енергија је прошла манастирским зда-њем и ова дјеца су то осјетила.

„Чудни су путеви Божији“, још једном је Миладин рекао сестри док су од старог игумана Данила тражили благослов за повратак кући.

Журили су да испричају шта им се догодило на путу за тајanstveni ма-настир у кањону Увца.

M. A.

АКТИВНОСТИ ССД “СОКО”

КУД “СОКО”

Манастир Добрун - Вишеград

Наступом на свечаном тодишињем концерту у Јуну мјесецу 2007 године, представљени су сви ансамбли КУД-а СОКО. Висок степен уитраности су приказали чланови најстаријет - омладинског ансамбла као и њихове млађе колеге из дјечијих ансамбала. Гости на концерту били су чланови КУД-а СОКО из Соко Бање, који су одиграли неколико кореографија већином из краја одакле долазе. Треба поменути да се приступило чину братимљења двају Сокола, а званично црквено братимљење обавиће се након добијања блатослова Митрополита Дабробосанског г. Николаја. Дружење је трајало три дана а гости су задовољни отпотовали својим домовима.

Чланови фолклорног ансамбла СОКО су учествовали на традиционалним “Завичајним данима” који се одржавају сваке године у Јуну мјесецу у суседној Мо-

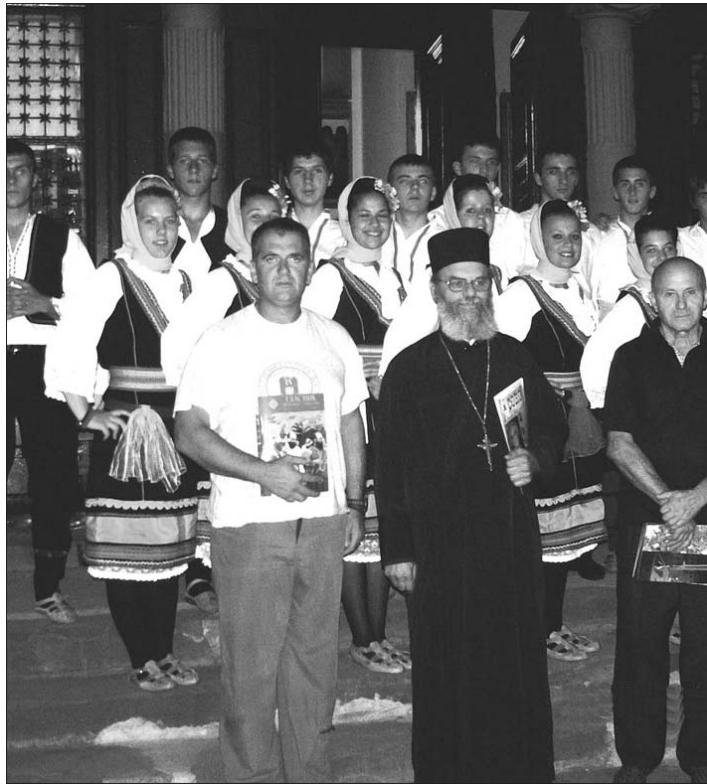
крају Гори. Наше друштво је и једно од организатора ове манифестације што се тиче културе и извornog стваралаштва.

У јуну мјесецу први дечији ансамбл учествује на сабору фолклора који се одржава на Златибору у организацији Српске православне црквене општине Златиборске.

На прослави обиљежавања 100 година храма Св. Петра и Павла на Борикама (ЦО Рогатичка) дечији ансамбл изводи у културном дјелу програма чобанске итре. После овога наступа уследила је заслужена пауза све до средине августа када су отпочеле припреме за турнеју у Соко Бању и Охрид, Македонија. Наше друштво је почествовано позивом за учешће на обиљежавању јубилеја 170 година бањског туризма у Соко Бањи.

Наш утисак о самој бањи и људима који ту живе неможе се описати речима. Велико искуство бављења туризмом је неоспорно али нас је одушевило традиционално гостопримство домаћина, како на улицама тако и у њиховим домовима. Врло тешко смо се најавио три дана растали а било је и суза, међутим чекао нас је дуг пут и наставак турнеје до Охрида који се налази на југо-западу Македоније. Дуго ћемо памтити неизаборавне тренутке у Охриду као и дружења чланова ансамбла путујући од Соко Бање до Охрида. Треба рећи да је Охрид један од најстаријих градова на Балкану са следећим садржајем: 365 цркава (баш колико и дана у години), старом зидином тврђавом, старим римским градом, чувеним Биљаниним изворима и наравно предивним Охридским језером...

Обишли смо стари део града и посетили музеј сачуваних вредности из Римског доба, чуvenу цркву Свету Софију, цркву Св. Клиmenta Охридског и Св. Панталејмона, другог дана као и свих осталих купали смо се на чуvenим плажама Горица (где је некадашњи председник СФРЈ Јосип Броз Тито имао своју вилу). Сада је то имање и зграде у власништву владе Македоније.

Најљепши дан проведен је у посјети Манастиру Св. Наум Охридски.

Стара црква је у обнови спољних зидова а не можемо описати речима како смо се осећали поклонивши се пред гробом Светитеља и Чудотворца Св. Наума. На тренутак смо се вратили у доба када је Свети Владика Николај Велимировић службовао у овом манастиру.

Последњи дан је био за памћење јер су нам домаћини приредили јединствено друштвско веће на броду Македонија. Пуних пет сати провели смо крстарећи истоименим бродом по охридској луци. Са језера смо гледали како изгледа Охрид ноћу а како рече професор Методије (чуvenи Менде): о овоме ће млади причати својим унуцима. Захваљујемо се Г-ђи Стефке на љубазном дочеку и дружењу, а посебно свим члановима КУД-а Гердан из Охрида (Аџу и његовој супрузи, Игору и његовој Елени, Ђосу ...)

Ова посета још једном потврђује да су Срби и Македонци Православна браћа и сестре.

До поновног виђења.

Поред уобичајног рада друштва на пробама у јесенњем периоду смо били позвани на 5. Соколски сабор у Зворнику. У културно уметничком програму испред Соколског дома поред разних извођача учествовао је и омладински ансамбл одигравши двије кореографије. У другом дану присуствовали смо Литургији а у спорт-

ском делу смо освојили бронзану медаљу у дисциплини стрељаштва.

Соко Гаврило Гавrilović пуштајући из ваздушне пушке освојио је исти број бодова као и његов колега из Зворника. Послата је порука са сабора са жељом да се дође до уједињења Сокола свих Српских земаља. Захваљујемо се на позиву Соколу Хаџи Јовану Митровићу старешини Соколова из Зворника.

У октобру месецу први дечији ансамбл је учествовао на сабору фолклора у Српском Броду. На позив организатора КУД-а из Лијешћа који је уједно био и наш домаћин заједно су путовала дјеца са Златибора и Вишеграда. Дружење је било предивно а посебно се захваљујемо Свештенику Ђушку (пароху Лијешћанском) и његовој породици и парохијанима.

Управа и чланови КУД-а Соко вредно раде и спремају се за обиљежавање јубилеја 100 година Вишеградских Соколова где смо домаћини на слави Св. Василија Острошког, заштитника ССД.

Припремили:

Д. Ђокић

Б. Чарапић

Д. Шимишић

РЕПОРТАЖА

ПРИЧА СМОЛАРА МИЛОВАНА

Сједи на пропланку брда Тетребиће пензионер Милован Марковић Џиџо, посматра стотине борове раштркане и накривљене као сеоске тарабе и испод њих запуштене њиве и ливаде села Џрнића.

Проваљени кровови на шталама покривеним лучевином, затрпани трапови, куће отворених прозора на којима се крила клате и шкрапију и цвиле као да жале за прошлочићу, посрнуле ограде од борових дасака и воћњаке у којима царује пустош, лишај и маховина.

Присјећа се Милован некадашњег живота и живости у селу, кућа препуних чељади, торова крцатих овчама и њива у којима мирише пшеница бјелица и кукуруз осмак.

Пред очима види како у рано пролећно јутро према шумама Тетребиће замичу смолари са алатом на раменима да прије жете ураде свој посао и онда се врате кућама да обављају свакодневне домаћинске радове.

“На стотине људи послије Другог светског рата из села вишеградске општине па све до 1977. године сезонски је радио у смоларењу. Читаве чете сељана остављале су послове на њивама и ливадама и радиле у шумама за “жив динар” који је итекако помагао вишечланим породицама да преживе”, прича Милован који је и сам био смолар и друговоја са смолом и боровима.

Да би се из стотинских стабала црног бора исциједила смола, која је била потребна хемијској индустрији, требало је на њему направити живу рану.

“Прво се на стаблу специјалном алатком гулила кора све до бјелине величине два длана. Затим се смоларском сјекиром у облику куке попречно направио прорез до сржи стабла у облику окренутог полумјесеца. Кад се то уради онда се стави савијени лим у облику чесмице, а испод њега ексер изнад кога се причврсти печени земљани лончић”, говори Милован показујући озлијеђене борове из којих још цури смола.

Да се смолом напуни један лончић од 250 грама требало је бар пола мјесеца. Кад смола прекипи, смолари организују акцију њеног истресања из лончића у специјалне канте.

“Био је то напоран и тежак посао. Да би што прије завршили сакупљање смоле смолари су антажовали све радно способне чланове домаћинства. Смолар би скидао лончиће са миришљавом материјом, а онда посебном кашиком их празнио у канту. Канте су, након тога, товарене на коње и одвожене до раскршћа путева одакле воловском запретом до цесте, па камионима до фабрике “Терпентин” у Добрину, а касније у Вишеграду”, присјећа се стари смолар.

Душан Марић из Џрнића је данас дрвни техничар у Шумском газдинству “Панос” у Вишеграду. Још као дјечак је помагао оцу Стевану у смоларењу.

“У овим крајевима смоларењем се почело 1915. године и то су радили манипулант грађе. Послије 1949. године интезивирано је са смоларењем у свим одјелима тадашњег Шумарства. Постојале су њемачка метода смоларења где се страбло рањавало уздужним исјецањем коре и француска метода по којој се резало попречно у етапама”, прича Марић.

Марић објашњава да се смоларило од марта до октобра и да је у њему учествовало и до 200 смолара. Сваки од њих је имао своју дионицу са тачно нумерисаним бројем борових стабала. И данас се многе шумске косе и пропланци називају Марића дионица, Шимшића пропланак, Тасића бријег...

Прича се да је први смолар у овим крајевима био Милорад Марковић из Дубова. А онда Вукоман Савић, Стјепан Шимшић, Илија Стијепић-Чакмак, па Васо и Владко Шимшић, Мирко и Обрен Тасић. У књитама је забиљежено да је први пословођа на смоларењу био Жарко Стијепић из Џрнића.

Смолари су били ведри и радни људи, “спремни на шалу и зафрканџију”.

“Баба Пелагија из Стијепића пред кућом на отњишту под пеком пекла хљеб за фамилију. Смолари радили у шуми у близини куће, а смолар Тијосав све то гледао и сmisлио план. Кад је хљеб био скоро печен прикраде се, извади га испод пеке, а на његово место стави овећи камен. Кад Пелагија скиде пеку закука иза гласа “Куку мени црној хљеб ми се окаменио”, прича смолар Милован Џиџо.

На обронцима брда Тетребиће и данас живе стотини борови из чијих начетих вена још цури миришљава смола. Чекају да око њихових ногу задрче моторне тестере или да умру полако, тихо и неосјетно као што се на сеоско гробље пресељавају и њихови смолари.

Pagoje TASIC

ВИЈЕСТИ

Основано удружење "Четири и више"

ТРАЈИЋЕ ОСНИВАЊЕ ФОНДА НАТАЛИТЕА

У Вишеграду је 7. августа одржана оснивачка скупштина Удружења породица са четворо и више дјече под називом „Четири и више“ које ће окупљати око 40 фамилија са више од четворо својих наследника.

За предсједника Скупштине Удружења изабрана је Бојана Максимовић, а за предсједника Управног одбора и предсједника удружења „Четири и више“ изабран је Бранислав Чубриловић.

Управни одбор чиниће Бранислав Чубриловић, Благоје Андрић, Гојран Трифковић, Данијела Џићић и још један члан који ће накнадно бити изабран, а у Надзорном одбору ће бити Никола Јањић, Весна Чолаковић и још један члан.

Новоизабрани предсједник Удружења Бранислав Чубриловић каже да ће удружење помагати вишечлане прodiце, прикупљати новац за књиге ученицима и стипендије студентима и да ће се, заједно са републичком асоцијацијом, борити за изгласавање закона којим би се обезбедио родитељски додатак и основао фонд за подстицај наталиитета.

Оснивачкој скупштини присуствовао је и потпредсједник Савеза републичких удружења породица са четворо и више дјече Биљана Голијанин.

P.T.

Темељац за нову зграду Дома здравља

ИНВЕСТИЦИЈА ОД 1.3 МИЛИОНА КМ

У Вишеграду је 20. септембра, на бившој локацији фабрике „Метап“, постављен камен-темељац за зграду Дома здравља чија изградња ће бити окончана за годину дана.

Камен-темељац је уз саслужење свештеника вишеградске епархије освештао митрополит дабробосански Николај који је благословио градњу истакавши да ће ова установа пружати помоћ свим људима без обзира на вјеру, нацију и старосну доб.

Министар здравља и социјалне заштите Ранко Шкрбић је нагласио да је средства за изградњу Дома здравља у граду на Дрини у износу од 1,3 милиона КМ обезбједила Влада РС, а општина Вишеград око 200.000 КМ за пратећу инфраструктуру.

„Надамо ће да ће ова средства бити довољна да се пројекат заврши, а уколико их не буде довољно потрудићемо се да их на вријеме обезбједимо и завршимо инвестицију“, додао је Шкрбић.

Министар за изbjегла и расељена лица РС Омер Бранковић је нагласио да је ово први велики пројекат у источном дијелу Републике Српске који се реализује из владиног фонда за развој овог дјела Српске.

Директор Дома здравља Вишеград Јасна Видаковић је рекла да ће простор од око 1.700 квадратних метара корисне површине бити опремљен најсавременијим медицинским апаратима који ће стајати на услуги грађанима.

Средства за изградњу Дома здравља обезбеђена су из капиталне добити „Хидроелектрана на Дрини“ у Вишеграду.

Према динамици почетних грађевинских радова већ сада је извјесно да ће они бити завршени и прије уговорених 300 дана, што гарантује да ће Вишеград већ у септембру 2008. године добити нови, савременији и приступачнији Дом здравља.

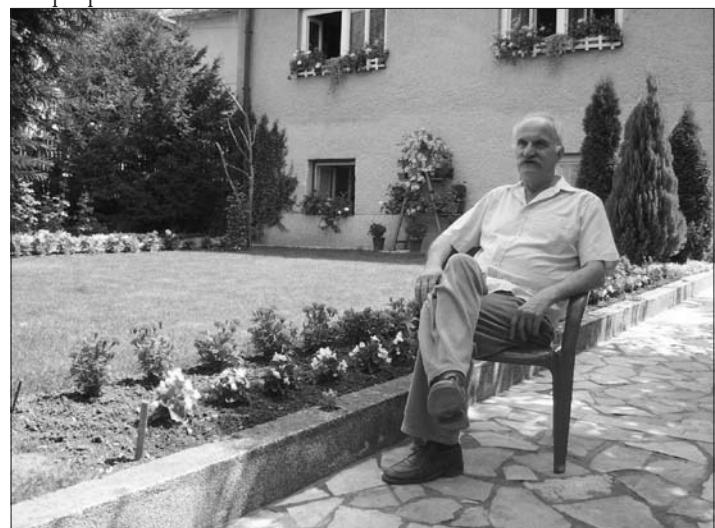
P.T.

Vishegrad - туристичка организација

“ЗЛАТНИ ЦВИЈЕТ” БРАНКУ МИКАВИЦИ

ВИШЕГРАД, јуни 2007,

Жири Туристичке организације Вишеград одлучио је да овогодишња награда „Златни цвијет“ за најљепше двориште у граду припадне домаћину Бранку Микавици, „Сребрни цвијет“ дијеле Јелица Плећић и Љиљана Костић, а „бронзани“ Стјепан Савић, Љиљана Пљевальчић и Омер Бранковић.

Најљепшу терасу ове године уредила је Зора Рађен, а слиједе их Радина Бајић и Јованка Ђуровић, као и Неђо Николић.

Плакета „Златни цвијет“ у категорији предузећа и установа за најљепши фабрички круг припадала је „УНИС-УШИ“, а иза њега су Црквена општина Вишеград и порта Манастира Добрун.

У конкуренцији заједница етажних власника највеће туристичко признање освојила је зграда у Козачкој број 3.

Поред ових признања жири је одлучио да специјану повељу за позитиван примјер уређења обале Дрине и унапређења екологије додјели Јетној башти и плажи „Јаз“ у Међећи.

Акцију „Бирајмо најљепше двориште, башту, балкон и улицу“ започео је прије четири године Радио-Вишеград, а наставила Туристичка организација овог града.

P.Tascić

У организацији Покрета за обнову србијске, у Новом Саду одржан Међународни научни скуп на тему „Српско питање и србијска“

ЦРНА ГОРА И БИХ САСТАВНИ ДЕО СРПСКОГ ЈЕЗИЧКОГ ПРОСТОРА

Већина саопштења посвећени проблемима српског народа у разним областима живота, а посебно у заштити културне и духовне баштине. Нездрава филолошка доктрина и на њој заснована језичка политика у функцији антисрпских геостратешких планова, чуло се у Новом Саду

На иницијативу проф. др Петра Милосављевића, једног од најзначајнијих живих следбеника Вука Каракића, и оснивача Покрета за обнову србијске, у Новом Саду је средином новембра одржан Међународни скуп на тему „Српско питање и србијска“. На овом значајном скупу организованом поводом десетогодишњице оснивања Покрета за обнову србијске, и седамдесетог рођендана професора Милосављевића, своја саопштења и реферате поднело је око 50 учесника из Србије, Црне Горе, Републике Српске, Пољске, Русије, Енглеске, Аустралије и САД.

У раду Међународног скупа „Српско питање и србијска“ узели су учешћа и представници Српске православне цркве на челу са Његовим преосвештенством Владиком Бачким Иринејем.

Знатан број реферата и саопштења на споменутом скупу био је посвећен проблемима српског народа у разним областима друштвеног живота, почев од оних у заштити духовне и културне баштине, у просвети и издавачкој делатности, до оних који се тичу делова српског народа у прогонству и избеглиштву. То потврђује и податак да се као председник Организационог одбора овог скупа потписао и Милорад Буха, „председник Владе Републике Српске Крајине у прогонству“.

Презентирани радови сведоче о потреби обнове научне свести о српском језику, о српској књижевности и о српској језичкој заједници коју чини популација што говори српским језиком иако разнолика по конфесионалној, националној и државној припадности. Посебно је, кроз резултате истраживања, указано на језичку политику која је одавно у функцији антисрпских геостратешких планова, и на чињеницу да је то у 20. веку скупо плаћено страдањима и великим губицима народа са српском националном свешћу или и укупне популације која говори српским језиком.

Историјски вредан реферат на тему „Уништавање рукописног књижевног наслеђа и манастирских библиотека на Косову и Метохији“ сачинио је проф. Драгиша Бојовић, са Филозофског факултета у Косовској Митровици. Проф. Слободан Јарчевић из Београда дао је значајну

анализу на тему „Средњовековни документи о Србима у крајинама“, док су Миле Дакић и Слободан Комазец говорили о Србима у Хрватској, први на тему „Положај и нестање српског народа у Хрватској“, а други на тему „Комплексан приступ и стратегија повратка избеглица и прогнаних лица у Хрватску“.

Проф. Јелица Стојановић, са Филозофског факултета у Никшићу, за тему је одабрала „Идентитет и статус српског језика у Црној Гори, некад и сад“. Она је констатовала, између остalog, следеће: „Дошли смо до закључка да простор садашње Црне Горе што се језика тиче, и са дијахроног и са синхроног аспекта, представља нераскидиви и саставни дио цјелокупног српског језичког простора. Због тога су садашњи процеси везани за покушај преименовања српског језика у Црној Гори неутемељени и промашени и што се лингвистичких и што се социолингвистичких критеријума тиче“. Проф. Драга Бојовић са истог факултета констатовао је да су „невјероватни политички процеси у Црној Гори унизили достојанство и углед србијанске, па и србокраоатске, грубо отевши питање језика и поступивши на крају по ускопарламентарној острашћености - проглашењем „црногорског“ језика као „службеног““. Никшићки професор Веселин Матовић, уз напомену да је заједно са још 17 колега остао без посла јер није хтео да прихвати одлуку о преименовању српског језика у матерњи, и што је устао у одбрану српског језика, рекао је да је „сваки народ на свијету старији од своје државе, да то исто важи за његов језик и његову културу, али да је само у Црној Гори обратно“. Уз опаску да ће ускоро у читанкама писати да су Вук и Даничић превели „Библију“ на црногорски, а Милош Ђурић или Томо Марећић „Хомера“, те да се „нико неће зацрвењети због тога“, Матовић је нагласио:

„Сад слиједи логика - они који прихватају да их је направила држава, уставом и законима (или онај ко је створио државу), лојални су грађани и патриоте, они други, који знају да људи и народи настају на други начин (они су увјек мањина), зна се - преступници су и непријатељи. Њихово родољубље (љубав према свом роду и језику), наравно, није патриотизам (љубав према домовини, отаџбини, држави, посебно њеном творцу), то је национализам, ретроградна антиевропска идеологија коју треба забранити. А најбољи начин да се ти непристалци излијече од тога нездравог осећања је да им се, док су им руке свезане, пред њиховим очима, силују и име, и језик, и култура, и историја - да се све то преимenuје, деконструише и прекодира“.

У свом саопштењу Никола Рамић из Крагујевца је написао о икавизму у говору Срба на Купресу, док је Мирко Скакић са Филозофског факултета у Бања Луци, посветио пажњу Меши Селимовићу као књижевном критичару. Проф. Биљана Самарџић са Филозофског факултета у Источном Сарајеву посветила је значајан простор веома важној теми - српском језику у Босни и Херцеговини. Она у свом раду посебно истиче да српски лингвисти морају бити сложни и стати у одбрану српског језика, који се стрмоглаво распарчава на варијанте, које су се преименовале у посебне језике у БиХ. С тим у вези она каже:

„Политички и лингвистички хаос, који је захватио српски народ и његов језик у 20. вијеку, довели су до тога да смо од уваженог и поштованог народа са националном филологијом постали изгнаници и агресори сопствене земље и језика. Исмијавани, протjerивани и тлачени српски народ и његов језик нашли су се на стубовима срама у очима ци-

јеле Европе, па и свијета. Доста је. Недопустиво је што и унутар сопственог језгра нарушавамо интегритет нашег језика. Апсурдно је да су Срби „још пре два века имали националну филологију србистику, звану сербица“, а данас је немају. Нигде у свијету не постоји један језик који има више националних имена. У Федерацији БиХ званично су у употреби три језика - босански, хрватски и српски, а у Републици Српској један - српски, и два писма - латиница и ћирилица. Оштите је позната ствар, коју је још Вук Каракић истичао, да се народи идентификују према језицима којима се служе, а не према држави у којој живе“, - закључује проф. Биљана Самарџић.

Ваља рећи да је већ штампан зборник радова са скупа „Српско пи-тање и србистика“. Он на 530 страна садржи 50 радова, а у ауторском тексту „Обнова свести о језичкој српској заједници“, некој врсти пого-вора, проф Петар Милосављевић између остalog закључује: „Питање идентитета и интегритета српског језика и српске језичке заједнице да-нас је једно од најважнијих, и треба га решавати у складу са европским мерилима и вредностима, обновом и развојем србистике. У Југословен-ском комунистичком и посткомунистичком периоду политички је разви-јена српска језичка заједница, и српски језик који је један у лингвистичком смислу данас се представља као четири језика. Та пракса не може да опстане, јер није у складу са европским мерилима“, закљу-чио је професор Милосављевић.

Светислав Тијанић

Наши сликар Хаџи Бранко Никитовић учествовао на 14. Међународном ликовном Сабору „Свети Лука“ у Бугарском граду Кјустендилу

ЋУПРИЈОМ НА ДРИНИ ПРЕНОСИМ ДИО НАШЕ КУЛТУРЕ И ТРАДИЦИЈЕ

Један од учесника престижног 14. по реду Међународног ликовног Сабора „Свети Лука“ у Бугарском граду Кјустендилу, од 8. до 19. окто-бра, био је познати вишеградски сликар и директор Градске галерије Вишеград Хаџи Бранко Никитовић.

-Имао сам велико задовољство и част да будем учесник овог Сабо-ра, тим прије што је „Свети Лука“ заштитник сликара из Бугарске, Ср-бије и Републике Српске. Поред радног дијела имали смо прилику да посетимо манастир који носи име овог светитеља у селу Границе, затим Рилски манастир испод истоимене планине, те да се попнемо на Осогов-ску планину и да обиђемо све храмове у самом Кјустендилу, који је мали али изузетно богат град са културно историјским наслеђем, каже Ни-китовић.

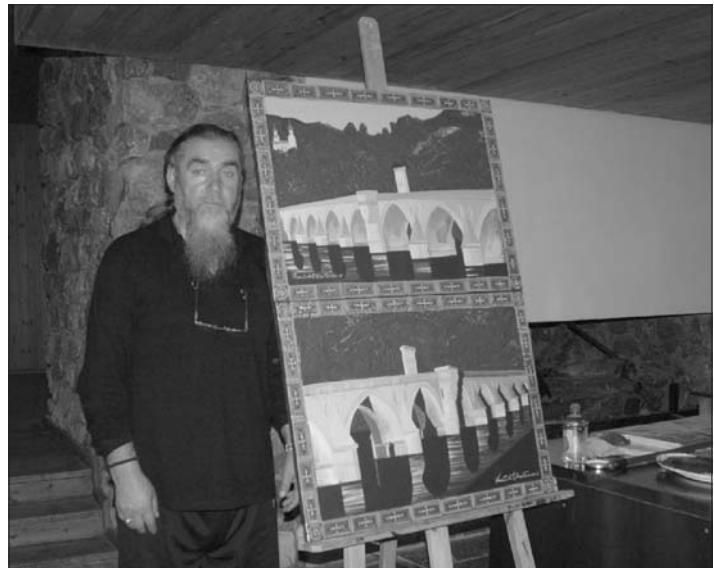
Никитовић од свега ипак издваја посјету Рилском манастиру јер је била прилика да се виде изванредни и ријетко виђени живописи.

-То је манастир из десетог вијека који има музеј школе зографа, који нас је напротив надахнуо, подстакао и додатно мотивисао за ствара-лачки рад, додаје Никитовић.

На Кјустендилском ликовном Сабору Никитовић је на својим сли-кама пренео свој вишеградски ликовни дух.

-То је у ствари тематска цјелина моста или ћуприје на Дрини, сво-јеврсна духовна прича о премоштавању више од двije обале. Ја сам, на разним ликовним сусретима на којима учествујем, досљедан тој темат-

ској цјелини, сликајући нашу на Дрини ћуприју, како бих једноставно у тој вишеслојној и визуелној комуникацији подсјетио људе на мостове између људи, нагласио је Никитовић.

Никитовић додје да му је и овом приликом била нескривена жеља да се види да је дошао из Вишеграда, да се препозна на Дрини ћуприја, али и да другима пренесе дио вишеградске културе и традиције.

-Два платна са мотивом ћуприје на Дрини су добро ојењена, али и акварели са истом тематском цјелином, који су на аукцији организованој у хуматитарне сврхе за тамошњи Дом сирочади, достигли и за Бугарске пориlike веома високу цијену, истиче Никитовић.

Поред Хаџи Бранка Никитовића на Кјустендилском 14. Међуна-родном ликовном Сабору „Свети Лука“ учествовали су домаћи сликари Валентин Витанов, Румен Саздов и Елица Тодорова, затим сликари из Софије Маријана Савова и Надежда Кутева, из Пловдива Георги Шербев и Здравка Василева, потом Николај Китанов из Благоевграда, Бернхард Холеман из Аустрије, Лидија Саздовска из Македоније и Пол Ле Гал из Француске, те Стојан Рајанов као специјални гост.

Пословни факултет у Вишеграду

НОВА ГЕНЕРАЦИЈА БРУЦОШЉА

Ректор Универзитета „Синергија“ Милован Станишић организовао је почетком ове школске године пријем за бруцошље Пословног факултета у Вишеграду на коме их је упознао са професорима и настав-ним програмом.

„Наш универзитет има за циљ да на својим студијским програмима образује високостручне кадрове који ће бити конкуренти у савременом пословном окружењу“, рекао је Станишић.

Он је нагласио да се на овом универзитету преносе позитивна ис-куства са универзитета „Сингидунум“ у Београду ангажовањем еми-нентних стручњака и наставних програма усклађених са Болоњском деклерацијом као и обезбеђењем неопходних уџбеника и савремене тех-ничке опреме за извођење наставе.

Станишић је истакао да је ове школске године уписано 73 студента из Ужицког округа, општина сјеверног дијела Црне Горе, Херцеговине и Горњедринске регије.

Потврдивши да наставу на Пословном факултету ове године похађа 350 студента, од којих су 130 асполвенти, Станишић је додао да је отварање високошколске установе у Вишеграду омогућило студентима слабијег имовног стања да смање трошкове студирања.

Студенти и ове године похађају наставу на студијским програмима - програмирање информационих система, маркетинг и трговина, рачуноводство и ревизија, финансије и банкарство.

Пословни факултет у Вишеграду почeo је са радом 2005. године и прва је високошколска установа у овом граду.

P.Tasić

Други међународни сајам меда у Вишеграду

ИЗЛАГАЛО 20 ПРОИЗВОЂАЧА

На Другом међународном сајму меда и осталих пчелињих производа и опреме за пчеларство, који је одржан 19. септембра у Вишеграду, излагало је 20 пчелара из Пријепоља, Прибоја, Ужица, Косјерића, Пожеге, Рудог, Сокоца и Вишеграда.

Сајам је у холу Дома културе отворио начелник општине Вишеград Миладин Милићевић који је нагласио да „производња здраве хране, за коју општина има све услове, у потпуности се уклапа у стратегију економског развоја ове локалне заједнице у којима пчелари заузимају значајно мјесто“.

Предсједник Удружења пчелара „Вишеград“ Радоје Тасић, које је и организатор сајма, је рекао да се „оваквим манифестијама пропаги-

ра потрошња меда и пчелњих производа и указује на вишеструке користи од производње здраве хране“.

На крају сајма магистар пчеларства Горан Мирјанић из Бања Луке одржао је предавање о болестима пчела с посебним освртом на америчку кугу.

Посјетиоци сајма су могли да погледају и изложбу ручно тканих одјевних предмета који су припремиле чланице секције „Кућне радиности“ Српског соколског друштва „Соко“ из Добрена.

Удружење пчелара „Вишеград“ има 130 активних чланова, канцеларију и продајни простор као и два запослена радника.

P.T.

Пропада стара школа на Борикама код Рогатице

ЦРКВЈА ТРАЖИ ШКОЛУ ОД ОПШТИНЕ

Према Јетопису цркве Светих апостола Петра и Павла на Борикама код Рогатице, која је овог лета прославила стотину година од градње, први парох је био Милан Петковић, а први учитељ у школи која је паралелно изграђена одмах уз ову цркву био је његов брат Милорад.

Тако ово планинско подручје, уз стоту годину од градње цркве, биљежи и исти јубилеј градње и почетка рада основне школе, која је шездесетих и седамдесетих година прошлога вијека имала преко 500 ћака.

Црква је у пуном сјају, а школска зграда неких педесетак метара од ње на жалост, напуштена је и сасвим дотрајала, свакодневно пропада, а знатно малобројнији ћаци су одавно премештени у простор некадашњег Задружног дома.

Парох цркве на Борикама Драгиша Симић каже да је ова школска зграда недавно, која се практично налази у склопу црквене порте и на црквеном земљишту, предата на управљање општини Рогатица.

-Ми стога очекујемо да нам је уступе, како даље не би пропадала. Тада би је обновили, санирали оштећења и искористили као црквени дом. У склопу њега би уредили мали школски и етно музеј, а остатак простора би преуређили за смјештај заинтересованих вјерника који походе ову цркву и овај крај, каже парох Симић.

На потезу је, дакле, општинска администрација у Рогатици како ова оронула школска зграда, стара тачно један вијек, не би даље пропадала.

C.Xelleta

Школа у Доњем Вардишту

СПАЛИ НЈА ПЕТ ЂАКЈА

Педесетих и шездесетих година прошлог вијека у подручној основној школи у селу Доње Вардиште било је око 300 ученика.

Пет километара даље у Горњем Вардишту наставу је, у исто вријeme похађало око 400 ученика.

У Доњем Вардишту данас у неподјељеној школи у пет разреда је пет ученика и то један у првом, три у трећем и један ћак у петом разреду.

Учитељица Дана Благојевић ове године навршава 40 година радног стажа, а прије три године први пут се сусрела са неподјељеном школом.

„Плакала сам од муке како 45 минута подијелити на пет наставних јединки, истовремено обрадити пет предмета и не скретати пажњу другим ученицима“, каже Благојевићева.

Школа, послије последњег рата није имала никаквих наставних средстава па је учитељица од куће донијела стари грамофон да изводи наставу музичког васпитања.

„Ученици су се тада кући хвалили како учитељица има „огромне црне ЦД-ове“, мислећи на грамофонске плоче“, каже Дана.

Недавно је у школу у Доњем Вардишту стигао и рачунар. Џеца на њему уче енглески језик, слушају музiku и играју игрице.

Стара учитељица не умије рукovати овим савременим наставним средством. Да уради основне радње „подучава је“ њен најстарији ученик Стеван Јовичић.

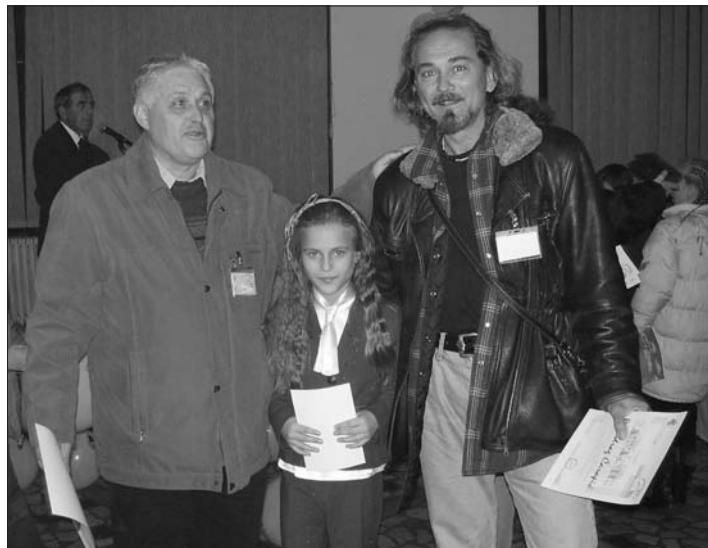
P. T.

Интернационални Дјечији фестивал „Шта се пјесmom сања“ одржан 27. октобра у Горажду

“ВЈЕВЕРИЦЈА СМЕЋЈА” ОСВОЈИЛА ПУБЛИКУ И ЖИРИ

Фестивал окупio извођаче из БиХ, Црне Горе, Хрватске, Македоније, Бугарске и Србије

Десетогодишња Илавана Кудин побједница је међународног дјечијег фестивала „Шта се пјесmom сања“ који је у Горажду одржан девети

пут заредом у организацији овдашњег Центра за културу, а на коме је изведено 14 композиција. На фестивалу су уз учешће малишана из БиХ, учествивали и извођачи из Црне Горе, Бугарске, Србије, Хрватске и Македоније.

Мала Илавана је извела пјесму „Вјеверица смеђа“ за коју је текст написао Славко Хелета, новинар из Вишеграда, а музику Радодраг Чарапић-Шамика из Новог Горажда, добивши убођљиво најбоље оцјене стручног жирија, али и дјечијег жирија.

Специјалну награду за најбољи аплауз добио је Дамјан Симоновски из Македоније који је отијевао композицију „Другарство“ посвећену прерано премимулом македонском поп пјевачу Тошету Проеском.

Најбољи сценски наступ на овом фестивалу имала је 11 годишња Матеа Глибушкић из Хрватске која је пред Горажданима отијевала пјесму „Моје слатке бриге“, док је награда за најбољу интерпретацију припала Ралици Георгијевој из Бугарске за композицију „Мисија си за теб“.

E. A.

Изградња спомен обиљежја у Старом Броду

ДУГ СРПСКИМ ЖРТВАМА ОД СТРАНЕ УСТАША

Ратне 1942. године отпочeo је велики погром српског живља од стране усташа под командом злогасног Јуре Францetiћa. Кренувши са својом усташком братијом од Сарајева према Палама и Соколцу, па преко Романије, Хан Пијеска и Рогатице, убијали су звјерски српску нејач, старце, жене и дјецу.

Збијег са народом је преко поменутих мјеста стигао до Сјемећа и Борика, даље се спуштајући до Дрине. Ушавши у кланце испод Лијеске велики збијег народа је стигао до муслиманског села Милошевићи, где је извршен један од највећих злочина.

Део збијега је пострадао у околини села Стари Брод, али пошто је то чисто српско село, поједини су се ипак успјели спасити.

Историчари су дошли до цифре од три па чак и четири хиљаде српских жртава, махом старава, жена, дјевојака и дјеце. Сведоци, међу којима има још живих, приповједају да су се дјевојке хватале за руке и скакале у Дрину да неби биле силоване од стране усташа.

Алекса Шантић написа следећи стих: О ријеко српска, колико је дана, крв осветна текла у бистрој ти води. Да сада, ту под сјенком ловорових грана, путниџама причаш о вјечној слободи.

Сакупљање имена и презимена звјерски убијених Срба у Старом Броду је у току и врло брзо ће се јавност ујерити о великом злочину који је тада учињен над Српском најачи.

Богу хвала, након 65 година, истина коначно излази на видјело, тако да њихова покољења никада не забораве жртве своје браће и сестара. Једном рјечју, да се отргне од заборава стравичан злочин и егзодус рван геноциду.

У организацији Српске Православне Цркве, Борачке организације, Српског Соколског Друштва, Равногорског покрета, те мјештана села Стари Брод и Српска Жупа, отпочела је изградња достојанственог Спомен обиљежја. Осим имена и презимена неколико хиљада српских жртава на споменику ће бити уклесана имена страдалих бораца посљедњег отаџбинског рата, порјектом из села поред Дрине.

Очекује се да ће се у акцију подизања овог Спомен обиљежја укључити и Влада Републике Српске, путем свог ресорног министарства.

Драган Ђокић

Вишеградска туристичка флота

МИРНА ВЛАТ ДРИНА

Већина нас је до сада чула познату морнарску пјесму „Море и морнари другови су стари“, војвођани често су певали „Еј плови лађа и на лађи грађа“, а шумадинци љубоморно опет ону своју „Морава је моје море“.

Шта је онда остало нама но ону што су често пјевали сплавари „Дрино воду поздрави сплаваре“ или „Дрино воду јеси ли дубока, море ли те прегазит дјевојка“.

То су они исти сплавари који су пловили сплавовима старом, брзом и плаховитом Зелеником (како се претпоставља да је овдашње становништво називало ову реку прије најезде Османлија).

Изградњом Перућачке и касније Вишеградске хидроелектране настају два језера, а нажалост нестају сплавови јер се више није могла транспортувати обла грађа.

За потребе превоза путника, мањом туристичком, Дрином, тада у почетку, плове три брода: „Оморика“, „Перућац“ и „Лотика“, живописним кањоном од Вишеграда до Перућца и обратно.

Нека се не наљуте тадашњи капетани и туристички радници, али ова прича не би била комплетна ако не би поменемули чувене чамције из Жупе и Старог Брома. Били су то са десне обале Ристићи, Ковачевићи, Митрашиновићи, а са леве Ђокићи, Ђуричићи, Митрашиновићи. У почетку се веслало са једне на другу обалу и свих 12 километара до Вишеграда и на траг. Најчешће сриједом, када је пазарни дан у Вишеграду, те се народ намирива са робом која би им трајала и више од месец дана.

Ретко су са мушкарцима полазиле жене, сем неког пријеког послана, јер су се бојале воде, а највише у повратку припитих власника чамаца. Сами чамци су били изграђени од лучевог дрвета па заливени катраном, врло малих димензија. Појавом мотора олакшало се управљање и весла су се користила само са једне на другу страну обале, јер је гориво било веома скupo. Чамац као превозно средство је врло често осим путника превозио луч који се продавао фабрици Терпентин у Вишеграду и од тога се могло добро зарадити. Поједине чамције довозили су дрва за огрев вишеградским домаћинима, а у повратку таксирали возећи сељаке са најмирицама, грађевинским материјалом и храном за стоку.

У новије време праве се метални чамци, а један такав Дрином је одпловио чак до Саве у Београд. Када се доплови до које хидроелектране капетан са посадом узме чамац у руке па путем испод бране. Тако је то трајало три дана и две ноћи, прича нам Дода Ристић, један од првих капетана млађе гарде. Пловили су прије рата и Ђокићи до Перућца, како сплавовима тако касније и чамцима. Међу њима су били Душан (није знао пливати, а највише је провео на Дрини пловећи и пецајући), затим Милоја, Драгиша, Бориша и Мирко. Сада то чине Зоран, Драган, Љубиша и бројни млађи што долазе (уживанције ради).

Сада на доњем и горњем Дринском језеру плови више бродова, лађа, чамаца и глисера, а најбољи показатељ је „Вишеградска регата“ на којој се окупило ове године око 60 пловила. Прве озбиљније пловне објекте направили су вишеградски ентузијasti, дринољупци, рибари, удруженi касније у „Еко Дрим Тим“.

Има ту и оних солера који пре свега највише воле да плове на миру, лове рибу, купају се. За све њих једно је заједничко - нико више не воли свој чамац и Дрину од њих.

На крају ћемо поменути неке, јаче Дринске бродове, а остали не-ком другом приликом и нека се не љуте јер ко ће набројати толику флоту: „Водени Ђиро“, „Зеленика“, „Соња“, „Кнез“, „Соко“, „Стари Брод“, „Пола“...

У следећем броју листа Соко писаћемо о проблемима на које налазе власници разних пловила, о изградњи марина, регистрацији пловила, о дозволама за управљање чамцима и другој проблематици из ове области.

**ЈАВИТЕ СЕ НА МАРИНУ КОД НОВОГ МОСТА,
СРЕТНО ПЛОВИЛИ И МИРНА ВАМ ДРИНА!!!**

Д. Ђокић

Соколова секција за израду народних рукотворина
"Кућне радиности"

ДЕВЕТ ИЗЛОЖБИ

Секција за израду народних рукотворина "Кућне радиности" при ССД „Соко“ - Добрин формирана је средином 2006. године на иницијативу једног броја жена из Добрине и Вишеграда.

Секција окупља 16 чланица, од којих 14 ткања, а двије се баве везом. Превасходни циљ секције је да чланице раде по усклађеним моделима у склопу кућне радиности, на властитим разбојима.

Прва овогодишња заједничка изложба радова чланица наше секције била је 15. априла 2007. године, уз Васкршње свечаности у манастиру Добрин. Учествовале све чланице са великим бројем разноврсних радова.

"Соколове" ткање на Сајму запошљавања

Друга изложба организована је уз помоћ Центра за културу и информисање у Фочи, уз Културне дане, 21. маја 2007. године. И на овој изложби учествовала је већина наших чланица. Свечани концерт КУД-а Соко, 31. маја 2007. године, у Дому културе Вишеград, пропраћен је са изложбом већине чланица наше секције.

Наредна изложба наших чланица била је у Мокрој Гори на Завичајним данима, 01. јуна 2007. године. У манастиру Добрин 9. јуна чланице секције су излагале своје радове на књижевној вечери Моме Капора.

Уз затварање Вишеградске стазе, те посјету амбасадора у БиХ са Жељком Комшићем, поводом кандидатуре Ђујприје на Дрини за листу свјетске баштине УНЕСКО-а, наше чланице су 10. јуна 2007. године излагале своје радове у холу Дома културе Вишеград.

Уз Крсну славу манастира Добрин, на Велику Госпјину, 28. августа 2007. године, смо приредили продајну изложбу радова наших чланица. Чланице наше секције своје радове представиле су и на другом сајму меда у Вишеграду, 19. септембра 2007. године.

Посједња изложба чланица сеције била је на Првом сајму запошљавања младих, у Дому културе Вишеград, 16. новембра 2007. године.

Чланице сеције планирају да заједнички са Етно Галеријом Сокола и Туристичком организацијом Вишеград активно раде на дизајнирању тканих и других врста ручно рађених предмета како би дошли до квалитетног туристичког сувенира. До краја ове године планирана је и мања изложба уз Крсну славу сеције, Светог Спиридона, 25. децембра 2007. године, у манастиру Добрин. Што се тиче плана рада и активности за 2008. годину извјесно је да ће сеција настојати да се јавности и потенцијалним купцима представи на знатно више изложби него у 2007. години.

Бранка Чаранић

Десет година издавачке куће "Дабар"
Дабробосанске епархије

ЛФИРЛІСЛН ИЗДЛЯВЧ ДУЖОВНЕ ЛІТЕРАТУРЕН

У манастиру Добрин је 29. новембра свечано обиљежено 10 година од оснивања издавачке куће „Дабар“ Дабробосанске епархије и 11 година од покретања истоименог часописа.

Обиљежена је и крсна слава „Дабра“, Свети еванђелист Матеј, а обред резања славског колача обавио је митрополит дабробосански гospодин Николај уз саслужење свештенства и монаштва.

Митрополит Николај је истакао да је часопис „Дабар“ за протеклих 11 година стекао углед и одличан пријем код читалаца, те да је изградио бројне сараднике који у њему пишу.

-Часопис „Дабар“ велику пажњу посвећује духовности српског народа и његовом правилном односу према Српској православној цркви, а у бројним текстовима информише о световним догађајима из епархије и шире, нагласио је Николај.

Редакција „Дабра“, чије је сједиште у манастиру Добрин, стекла је углед као препознатљив и признат издавач великог броја књига духовног садржаја, али и по свом часопису „Дабар“, који је доживио 36 издања.

По ријечима техничког уредника „Дабра“, оца Јована Гардовића, највећи број књига штампан је за потребе Богословије и Богословског факултета у Фочи.

-Нашу Редакцију чине свештеници и монаси дабробосанске епархије, као и професионални новинари из Вишеграда. И сам Митрополит Николај је аутор бројних текстова у часопису „Дабар“ и у свему подржава наше напоре да се што више приближимо бројним читаоцима у свим српским крајевима, рекао је отац Јован.

С.Хелета

Редакција часописа "СОКО" је одлучила да од овог броја шаље по два примјерка на адресе Народних библиотека у ВИШЕГРАДУ, ИСТОЧНОМ САРАЈЕВУ, РОГАТИЦИ, ФОЧИ, НОВОМ ГОРАЖДУ, РУДОМ, КАЛИНОВИКУ, ТРНОВУ, СОКОЛЦУ И ХАН ПИЈЕСКУ.

Биће то прилика да доспијемо до знатно већег броја читалаца, а библиотеке ће, надамо се, са нашим часописом макар дјелимично обогатити своје завичајне збирке.

Очекујемо и већи број сарадника из ових средина чије ћемо текстове радо објављивати.

Редакција

РАЗНООДА

		Аутор: Ново Зекић	сланина (њем.)	лук (геом.) аркус	прилично шкрт	к'єр одмила	први и други само- гласник		Црква у којој су причешћени Косовски јунаци	сестрин муж
		врста војничке капе						једна Стеријина комедија		
помало ћелав										
град на југу Шведске							узвик не- стрпљења Универз. Војске Југослав.			
калијум			облик рада у групи манастир у Србији							
 читељ мравићи (зб.)										
врста музичког инструм.										
коњ у народној пјесми, ат							чешко мушки име тврдо саграђено			
 унутар Станлијево име и презиме										
врста бомбоне узлетиште ракета (мн.)										
	човек који станује у туђем стану	врло често градско дрво (мн.)		Мала Антанта	сонант	Алекса Ненадовић преводи- тељка (стр.)				
приватно предузеће			стража која не опомиње гимнаст.- справа							
женско име					средство за рас- тварање фирма (скр.)					
поклон			храбар оштар борац (стр., жен.) Ваљево							
„српски син од Ресаве равне“										
у то вријеме					билька из породице уснатица длијето (екав.)					Целзи- јусов степен
женско име			морски мекушац Бања Лука							
ауто ознака за Ниш			племенића рода Давидова пјесма (псалам)							турски порез
„алт“		жена која плете (мн.) идол					пречник очеки- вање, надање	узвик радо- вања		
најбројнији Словени (јединица)			сасвим, потпуно удав						калцијум брuto на- ционални производ	
	преста- нак сје- ћања Котор						остава за жито други и први самоглас.			
наша народна игра				град у Војво- дини						право слово уран
коњска опрема				ознака сорти- мента вунских влакана				државни удар		

1 - 4: Добрунски "СОКО" на 5. соколском сабору у Зворнику;
5 - 8: На турниру БОРС-а по трећи пут је тријумфовао "СОКО"

Фудбалска екипа “СОКО”, простиручи побједници меморијалног турнира БОРС-а, 2005, 2006, 2007.
стоје, слева: Н. Пановић, Тадић, Витезовић, Д. Пановић, Мандић;
чуче, слева: Мићуновић, Јанковић, Новаковић, Николић, Перовић